

Kur'ân'ın Temel Konuları

HER CÜZDEN ÜÇ MESAJ

RIFAT ORAL

| DİB
YAYINLARI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Genel Yayın No: 1779

Kaynak Eserler: 219

Yayın Yönetmeni: Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü: Bünyamin KAHRAMAN

Tashih: Ramazan ÖZALPDEMİR

Son Okuma: Abdurrahman AKBAŞ

Grafik Tasarım: Ali ÇINKI

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık

Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad.

Arpacıoğlu İşhanı 95/1 İskitler Altındağ, Ankara

Tel: (0312) 341 10 24

1. Baskı, Ankara Mayıs 2020

ISBN: 978-605-7751-77-5

2019-06-Y-0003-1779

Sertifika No: 12930

Eser İnceleme Komisyonu Kararı: 22.04.2020/13

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Tel: (0312) 295 72 93 - 94 Faks: (0312) 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

Kur'ân'ın Temel Konuları

HER CÜZDEN ÜÇ MESAJ

RIFAT ORAL

| DİB
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ CÜZ	13
1. HAMD BİLİNCİ	13
2. TAKVA BİLİNCİ	14
3. TARİH BİLİNCİ	14
İKİNCİ CÜZ	15
1. İBADET BİLİNCİ	15
2. HELAL KAZANÇ VE AİLE BİLİNCİ	16
3. GÜNAH İŞLEMEME BİLİNCİ	16
ÜÇÜNCÜ CÜZ	17
1. TEVHİD İNANCI VE DUA BİLİNCİ	17
2. AHİRET BİLİNCİ VE DİRİLİŞ ÖRNEKLERİ	18
3. ALLAH'A TESLİMİYET BİLİNCİ	18
DÖRDÜNCÜ CÜZ	19
1. TEBLİĞ	19
2. ALLAH'IN TAKDİRİNE TESLİMİYET	20
3. TOPLUMSAL HAK BİLİNCİ	20
BEŞİNCİ CÜZ	21
1. EVLİLİKTE HAK BİLİNCİ	21
2. SAVAŞTA HAK-ADALET BİLİNCİ	21
3. STRATEJİ BİLİNCİ	22
ALTINCI CÜZ	23
1. ORTA YOL BİLİNCİ	23
2. HELAL GIDA BİLİNCİ	23
3. DENGELİ BİLİNCİ: ORTA BİR ÜMMET OLMA	24

YEDİNCİ CÜZ	25
1. HATALARIN BEDELİ.....	25
2. HATALAR DÜZELTİLMELİ.....	26
3. PEYGAMBERİN TEBLİĞ GÖREVİ.....	26
SEKİZİNCİ CÜZ	27
1. CAHİLİYE DÜŞÜNCELERİNDEN KURTULMAK.....	27
2. ŞEYTANA KARŞI DİKKATLİ OLMAK.....	27
3. ARADA KALMAMAK-KARARSIZ OLMAMAK; CENNETE KOŞMAK GEREKİR.....	28
DOKUZUNCU CÜZ	29
1. PEYGAMBERLERİN MÜCADELESİ.....	29
2. ALLAH'A OLAN İLK SÖZÜMÜZ-AHDİMİZ.....	30
3. DÜNYEVİLEŞME TEHLİKESİ.....	31
ONUNCU CÜZ	32
1. SAVAŞ AHLAKI.....	32
2. İSLAM TOPLUMUNUN DÜŞMANLARI.....	33
3. İSLAM EKONOMİSİNİN HEDEFLERİ.....	33
ON BİRİNCİ CÜZ	34
1. TÖVBE.....	34
2. MÜSLÜMANCA DURUŞ.....	35
3. ŞAHSİYETLİ OLMAK.....	35
ON İKİNCİ CÜZ	36
1. PEYGAMBERLERİN MÜCADELESİ.....	36
2. HAYATIN ZORLUKLARI.....	37
3. SUÇSUZ OLANLAR KURTULUR.....	37
ON ÜÇÜNCÜ CÜZ	39
1. SABRIN SONU.....	39
2. GÜÇLÜ MÜMİN.....	40
3. PEYGAMBERLERİN DURUŞU.....	40
ON DÖRDÜNCÜ CÜZ	41
1. HAYATI ALLAH İÇİN YAŞAMAK.....	41
2. MÜMİNLER MÜTEVAZİ VE CESURDURLAR.....	42
3. PEYGAMBERLERİN TEBLİĞİ.....	42
ON BEŞİNCİ CÜZ	43
1. ALLAH'IN DESTEĞİ.....	43
2. ALLAH İÇİN HİCRET.....	44
3. HİCRETLE BAŞARILI OLMAK.....	44
ON ALTINCI CÜZ	45
1. İMANLI GENÇLİK.....	45
2. DIRİLİŞ ÖRNEKLERİ.....	46
3. BAŞARININ İLK ŞARTI.....	46

ON YEDİNCİ CÜZ	47
1. ALLAH'IN DOSTLARI	47
2. PEYGAMBER SONRASI DURUM.....	48
3. HACCIN EVRENSELLİĞİ.....	48
ON SEKİZİNCİ CÜZ	49
1. KURTULUŞA EREN MÜMİNLERİN SIFATLARI	49
2. AHLAK MÜMİNLERİN EN TEMEL SIFATIDIR.....	50
3. KUR'ÂN, MÜMİNLERDE BİR FARKINDALIK OLUŞTURMAYA ÇALIŞIR.....	51
ON DOKUZUNCU CÜZ	52
1. İDEAL MÜMİNİN SIFATLARI.....	52
2. İDEAL MÜMİN, SANAL GÜNDEMLERİN ETKİSİNDE KALMAZ.....	53
3. İDEAL MÜMİNİN REHBERİ KİTAP VE SÜNNETTİR.....	53
YİRMİNCİ CÜZ	54
1. HZ. PEYGAMBER'İN REHBERLİĞİ.....	54
2. HZ. MUSA'NIN REHBERLİĞİ.....	54
3. İMAN VE FEDAKÂRLIK	55
YİRMİ BİRİNCİ CÜZ	56
1. EHL-İ KİTAP İLE GÜZELCE MÜCADELE	56
2. TARİHİ DEĞİŞTİRENLER.....	56
3. MÜMİN KADINLARIN VASIFLARI.....	57
YİRMİ İKİNCİ CÜZ	59
1. SORUMLULUKLAR.....	59
2. ALLAH'IN NİMETLERİ.....	59
3. TEVHİD VE KULLUK.....	60
YİRMİ ÜÇÜNCÜ CÜZ	61
1. YARATILIŞ VE TEKRAR DİRİLİŞ.....	61
2. HER ŞEY ALLAH'A İTAAT EDER.....	61
3. HER ZÜMRE YAPTIKLARINDAN SORUMLUDUR.....	62
YİRMİ DÖRDÜNCÜ CÜZ	63
1. İYİ VE KÖTÜ.....	63
2. PEYGAMBERE DESTEK OLAN CESUR MÜMİN.....	63
3. AKİBET FARKLI OLACAKTIR.....	63
YİRMİ BEŞİNCİ CÜZ	64
1. PEYGAMBERLERİN İNSANLARLA DİYALOĞU.....	64
2. TEVEKKÜL VE DUA.....	64
3. KIYAMETİN DEHŞETİ.....	65
YİRMİ ALTINCI CÜZ	66
1. PEYGAMBERLERİN TEBLİĞİ.....	66
2. KAVİMLERİN HELAK SEBEBİ.....	66
3. İNANANLARIN BAŞARILARI.....	66

YİRMİ YEDİNCİ CÜZ	69
1. İNSANLAR VE PEYGAMBERLER.....	69
2. ALLAH'IN NİMETLERİ.....	70
3. KADER.....	70
YİRMİ SEKİZİNCİ CÜZ	71
1. HAKKIN KORUNMASI.....	71
2. HAKTA BİRLEŞMEK.....	72
3. HAKTAN AYRILMAMAK.....	72
YİRMİ DOKUZUNCU CÜZ	74
1. GERÇEKLER.....	74
2. GERÇEKLERİN TEBLİĞİ.....	75
3. İNSANIN SERÜVENİ.....	75
OTUZUNCU CÜZ	76
1. KIYAMET VE AHİRET.....	76
2. GEÇİCİ DÜNYA.....	77
3. ALLAH'A KULLUK VE YOL AYIRIMI.....	78
KUR'AN-I KERİM'İ DOĞRU ANLAMININ 25 YOLU	79

ÖN SÖZ

Bize kitap ve peygamber gönderip yolumuzu aydınlatan Allah'a hamd, kitabı tebliğ eden ve nasıl yaşanması gerektiğini öğreten son peygamber Hz. Muhammed'e ve onun âline, ashabına salat ve selam olsun.

Dünyada en çok okunan, dinlenen ve ezberlenen kitap Kur'ân-ı Kerim'dir. Yaklaşık 15 asırlık süreçte Kur'ân bu başarısını korumuş ve sürekli gündemde olmuştur. Çünkü onun mesajları asırlardır insanlara ışık tutmuş ve yol göstermiştir.

Peygamberimiz (a.s.), insanların namaz dışında da her gün düzenli olarak Kur'ân okumalarını isterdi. Bu nedenle Kur'ân-ı Kerim cüzlere (bölümlere) ve hiziplere (parçalara) bölünmüştü. Her cüz 20 sayfa olup, toplam olarak Kur'ân 30 cüzdür. Her gün 1 cüz okuyan kişi bir ayda Kur'ân'ı baştan sona okumuş/hatmetmiş olur. Ayrıca her cüz de 4 hizbe (parçaya) bölünmüştür. Günlük bir cüz okuyamayan kişiler de bir veya birkaç hizip okuyabilirler.

Asr-ı saadette Sahabe-i kiram, Peygamberimizin emir ve tavsiyelerini yerine getirirler, her gün düzenli olarak Kur'ân okurlar ve müzakere ederlerdi. Onların gündemleri Kur'ân idi. Ayrıca bir kişinin gece okuduğu sure veya hizipleri herhangi bir sebeple okuyamadığında sabahleyin okuması hadislerde tavsiye edilir ve aynı sevabı alacağı müjdelendir (Bk. Müslim, *salatü'l-müsafirin* 142, (747, Ebu Davud, *Salat* 309, 1313). Kur'ân insanlara doğru yolu göstermek için gelmiştir. Bu nedenle Kur'ân'la dolu bir hayat yaşamak gerekir.

Kur'ân okumalarının bir başka şekli de *mukabele* olarak asr-ı saadetten bize intikal etmiştir. Mukabele bir kişinin Kur'ân okuyup diğer kişi ya da kişilerin onu dinlemesi ve okuduğunu kontrol etmesidir. Bu şekilde hem Kur'ân nüshaları hem de okunan Kur'ân her defasında yeniden kontrol edilir, okuyan ya da dinleyenler hatalarını düzeltir. Mukabele, Hz. Peygamber (a.s.) döneminden gelen bir gelenektir. Asr-ı saadette Peygamberimiz her sene Cebrail ile Kur'ân ayetlerini ve surelerini mukabele ederlerdi. Bazen Peygamberimiz okur Cebrail dinler, bazen de Cebrail okur Peygamberimiz (a.s.) dinlerdi. Hicretin 10. yılında Peygamberimiz (a.s.) ömrünün sonuna yaklaştığını hissetmişti ya da bu ona bildirilmişti. O sene Cebrail ile iki defa Kur'ân'ı mukabele etmişlerdi. Bu son mukabele idi. Bu şekilde Kur'an karşı tarafa arz edildiği için buna mukabele veya muaraza denilmiştir. (Bk. Buhari, *Fedailü'l-Kur'ân*, 7; Ahmed, II/399; VI/282)

Kur'an sürekli okunması, mukabele ve müzakere edilmesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir kitaptır. Zira Kur'ân'daki her cüz sanki müstakil bir kitaptır ve farklı konular ile insanlardaki iman, ibadet ve ahlak bilincini yenilemekte, güçlendirip diri tutmaktadır. Elinizdeki bu çalışma da Kur'ân okumalarında faydalı olması ve bir takva (sorumluluk) bilinci kazandırması için her cüzden 3 temel konu seçilerek oluşturulmuştur. Kur'ân okurken bitirilen cüzden sonra o cüzdeki temel konuları/meseleleri ve mesajları yeniden hatırlamak ve genel hatlarıyla anlamak/müzakere etmek hayatımızı ve toplumları değiştirecektir. Bu nedenle camide ya da evde her cüz okumalarından sonra söz konusu cüzle ilgili bölümün bu eserden okunması ve müzakere edilmesi güzel sonuçlara yol açacaktır.

Kur'ân'ı her okuyuşta ya da her hatimde; farklı gözle ve hedefle okumak tavsiye edilir ki hem okuyucunun zihni diri kalsın hem de her okuyuşta Kur'ân'ın farklı bir yönünü keşfetsin. Bu bağlamda Kur'ân okuyucusuna rehberlik etmesi ve Kur'ân'ın

farklı yönlerini keşfetme sürecine katkısı olması için ileride şu iki çalışmamızın da yayınlanması planlanmaktadır.

1. *Kur'ân'ın Temel Kavramları* (Her Cüzden Üç Kavram)
2. *Kur'ân'da İnsan Tipleri* (Her Cüzden Üç İnsan)

Gayret bizden, tevfik/başarı Allah'tandır.

Rifat ORAL
Ankara - 2020

BİRİNCİ CÜZ

(s. 1-20)

*Allah, indirdiđi kitap ile insanlara
yol gösterir.*

Bu cüz, Fatiha suresi ile başlar ve Bakara suresi ile devam eder. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj) şunlardır:

1. HAMD BİLİNCİ

İlk ve Son Sözümüz Yüce Allah'a Hamd ve Teşekkür Olmalı

Kur'ân, Fatiha suresi ile başlar. Bu surede Kur'an hakkında çok önemli özet bilgiler verilir. Fatiha suresi, diğer surelerin bir anahtarı niteliğindedir. Öncelikle düşünme ve dua adabı öğretilir. Besmele ile başlayıp hamd (Allah'a teşekkür) ile devam etmek bu eğitimin bir parçasıdır. Bu surede Kur'ân'ın üç temel konusu olan; tevhid, risalet ve ahiret özetlenir.

Ayrıca her gün Fatiha suresi ile Allah'a söz verimiz:

"(Ey Rabbimiz)! Biz ancak sana kulluk eder ve ancak senden yardım dileriz."

Sonra bir dua ile (aslında en önemli duadır bu) Allah'a yöneliriz: *"Bizi doğru yoldan ayırma."*

Sure bu şekilde Allah'a kulluk sözü (ahid) ve yardım isteme (dua) bilinci ile tamamlanır.

2. TAKVA BİLİNCİ

Kur'ân, Sorumluluk (Takva) Bilinci Taşıyan İnsanlara Rehberlik Eder

Bu cüzde Fatiha'dan sonra Bakara suresi gelir. Bakara, Kur'ân'ın en uzun suresidir. Sure girişinde Kur'an'ın rehberlik misyonundan bahsedilir. Buna göre 3 grup insan ortaya çıkar:

- a. Kur'ân'ın rehberliğini kabul edip *takva (sorumluluk)* bilincine ulaşan müminler,
- b. Bu rehberliği kesinlikle kabul etmeyip reddeden ve vahye karşı gözünü, kulağını ve kalbini kapatan kâfirler (kalpleri mühürlü kişiler),
- c. Vahyi kabul etmiş gibi görünen kalpleri hastalıklı, korkak ve şahsiyetsiz *münafıklar*.

3. TARİH BİLİNCİ

İlk İnsan Bir Peygamberdir, Hz. Adem'le Birlikte Tarihte Bütün Peygamberler İnsanlara Rehberlik Etmişlerdir

Bu kısımda vahyin muhatabı insanlar ve davranış biçimleri ile ilgili tarihten iki örnek verilir; bunlar âdeta tarihin kırılma noktalarıdır:

- a. İlk Dönem: İlk insan Hz. Adem ile başlayan tevhid ve şirk mücadelesi görülür. Hz. Adem ve eşini kandırması ile cennetten yeryüzüne indirilen insan ile ebedî düşmanı şeytan arasındaki savaşın başlama dönemidir.
- b. Orta Dönem: İsrailoğulları ile devam eden tevhid ve şirk mücadelesi dönemidir. Bu dönemde kendilerine vahiy toplumu misyonu/sorumluluğu verilen Hz. Musa ile İsrailoğulları ve onların başarısız olmalarına sebep olan etkenler anlatılır. Âdeta Muhammed ümmetinden bu hatalara düşmemeleri istenir.

İKİNCİ CÜZ

(s. 21-40)

*İslam toplumu bilinç eğitimi ile inşa edilir:
Allah'a kulluk bilinci ile yönelenler, helal
kazanç ile dengeli aileler kuranlar, günah ve
suç işlemekten kaçınanlar bu konuda ilk adımı
atmış olurlar.*

İkinci cüzde; Bakara suresinin orta kısmı bulunmaktadır. Önceki cüzde İsrail oğullarının hatalarından ve günahlarından bahsedildi. Bunlar Kitabı ve Peygamber'in yolunu terk etmekten kaynaklanıyordu. Bu cüzde de Muhammed (a.s.) ümmetine aynı hatalara düşmemeleri için temel ahkam konuları hatırlatılmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj) şunlardır:

1. İBADET BİLİNCİ

Vahyin Rehberliğinde Sadece Allah'a Kulluk Edilmeli

Burada namaz, oruç, hac ve infak konuları anlatılır. Hz. Adem (a.s.)'den itibaren emredilen *temel ibadetler* ile insanlık tarih boyu eğitilmiştir. Son din İslam ile bu eğitim mükemmele ulaşmıştır.

2. HELAL KAZANÇ VE AİLE BİLİNCİ

Vahyin Rehberliğinde Helal Kazanmak ve İyi Bir Aile Kurmak Gerekir

Ticaret, helal gıda-helal kazanç, faizden kaçınmak, evlilik ve boşanma adabı, süt akrabalığı, yemin ve vasiyet gibi konular açıklanır. İnsanın sosyal hayatı vahye göre yeniden düzenlenir.

3. GÜNAH İŞLEMEME BİLİNCİ

Vahyin Rehberliğinde Salih Bir İnsan Olmak Gerekir

İnsan öldürmenin günahı ve cezası gibi bazı konular aktarılır ve her konuda Müslümanca tavır göstermemiz istenir. Çünkü günah ve suç oranının yükseldiği toplumlarda can/mal güvenliği ve bereket ortadan kalkar.

ÜÇÜNCÜ CÜZ

(s. 41-60)

*İslam toplumunda bilinç eğitimi önemlidir:
Akaidi düzgün ve güçlü olanlar bu yolda Allah'a
tam teslim olarak ikinci adımı atmış olurlar.*

Üçüncü cüzde; Bakara suresinin son tarafı ve Al-i İmran suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. TEVHİD İNANCI VE DUA BİLİNCİ

Vahyin Rehberliğinde Muvahhid Bir İnsan Olmak ve Her Zaman Allah'a Dua Etmek Gerekir

Bakara suresinin son kısmında inançla ilgili iki bölüm bulunmaktadır:

a. Birisi Ayetü'l-kürsidir ki, bu ayette tevhid inancı bağlamında Allah'ın gücü ve otoritesi tanıtılır.

b. Diğeri de Bakara suresinin *Amene'r-rasulü* olarak bilinen son iki ayetidir; burada da iman yenileme ve söz verme, ayrıca hayatî bir dua bulunmaktadır.

2. AHİRET BİLİNCİ VE DİRİLİŞ ÖRNEKLERİ

Vahyin Rehberliğinde Ahiret İnancı Güçlenmeli ve Hesap Günü Unutulmamalı

Bakara suresinin sonundaki bir diğer önemli konu ise *diriliş* örnekleridir. Allah Teâlâ insanların ahiret inancını güçlendirmek için dünyada bazı diriliş örnekleri göstermiştir. Bunlar Hz. İbrahim (a. s.) ve Hz. Uzeyr (a. s.) döneminde yaşanmış örneklerdir. Bu örneklerden bir başkası ileride gelecek olan Ashab-ı Kehf'tir.

3. ALLAH'A TESLİMİYET BİLİNCİ

Hayatın Her Alanında Müslümanca Yaşamak

Al-i İmran suresi; Bakara suresinin devamı niteliğindedir. Bakara suresinde Yahudilerin hataları anlatılırken bu surede de Hristiyanların hataları anlatılır. Daha surenin başında Kur'ân ayetlerinin *muhkem* (açık) ve *müteşabih* (kapalı) olarak iki kısım olduğu açıklanır. İnanç, ibadet, ticaret, evlilik ve ahlak gibi konularla ilgili ayetler *muhkem* kapsamındadır. Muhkem ayetlere hem iman edilir hem de onlarla amel edilir. *Müteşabih* ayetlere gelince onlara sadece iman edilir; yorum, tefsir ve tevil edilmez. Hz. İsa'nın babasız doğuşu da bu müteşabih konulardandır ve Allah'ın bir mucizesidir. Önceki ehl-i kitaptan Yahudiler muhkem ayetlerde (ahkamda) hata ettiler, Hristiyanlar da müteşabih (kapalı, mucizevî) konularda hata ettiler. Bu cüzde Meryem validemiz ve Hz. İsa'nın doğuşu ve gençliği anlatılır (35-58. ayetler arası), sonra da konu şu ayetle tamamlanır. 'İsa'nın durumu Adem'in durumu gibidir. Allah Adem'i topraktan yarattı..' Burada Hristiyanlara bir mesaj verilir: Siz Hz. İsa'nın babasız doğmasını yanlış yorumladınız ve hemen 'Tanrı'nın oğlu' dediniz, haşa.. Halbuki onun durumu Hz. Adem'in durumu gibidir, mucizedir. Ayrıca Hz. Adem hem annesiz hem de babasız yaratılmıştır. Bunlara rağmen o insandır ve insan peygamberdir. Dolayısıyla Hz. İsa da bir insandır ve insan peygamberdir.

DÖRDÜNCÜ CÜZ

(s. 61-80)

*İslam toplumu bilinç eğitimi ile inşa edilir:
İnandıklarını tebliğ edenler, sonra kadere
iman edip insanların haklarını çiğnemekten
kaçınanlar bu yolda üçüncü adımı atmış olurlar.*

Dördüncü cüzde; Al-i İmran suresinin son tarafı ve Nisa suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. TEBLİĞ

Al-i İmran suresinin baş tarafında Hristiyanların hatalarından bahsedildi. Bu hataları;

- Müteşabih (akılla bilinmeyen/karmaşık) konularda tevîl yapmaları,
- Babasız doğmasından dolayı Hz. İsa'ya Tanrı'nın oğlu demeleri,
- Bir de *ruhbanlık* diye bir sınıf uydurup tebliğ ve cihadı terk etmeleriydi (toplumdaki ve dünyadaki kötülöklere ve haksızlıklara sessiz kalmalarıydı).

Onların müteşabihdeki hatalarına; Hz. Adem'in de annesiz ve babasız yaratıldığı halde ona Tanrı'nın oğlu denilmediği hatırlatılıp, Hz. İsa'nın da aynı şekilde yaratıldığı ve onun da insan olduğu açıklandı. Bu cüzde ise onların ikinci hatası *ruhbanlığa*

cevap verilmektedir. Ruhbanlıkla bir köşeye çekilme yerine, ülke içinde tebliğ yapılması, ülke dışından gelen saldırılara karşı da cihad ve savaş yapılması gerektiği anlatılmaktadır. Savaşın bir-takım sonuçları ve problemleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi de yenilmek ve mağlubiyettir. Allahu Teâlâ burada, Uhud savaşının sonucu üzerinden Müslümanların nasıl davranmaları ve münafıkların propagandasına karşı nasıl hazırlıklı olmaları gerektiğini anlatır.

2. ALLAH'IN TAKDİRİNE TESLİMİYET

Bu cüzün sonunda ise güzel bir dua vardır (bk. Âl-i İmran, 3/191-194). Bakara suresindeki *muhkem ayetlerde* hata yapılmaması, hataların affedilmesi ile ilgili duadan sonra Âl-i İmran suresinde de *müteşabih konularda* hata yapılmaması ile ilgili bir dua bulunmaktadır. Bunun çaresinin Allah'ın gücünü/otoritesini anlamak ve teslim olmaktan geçtiği açıklanmaktadır.

3. TOPLUMSAL HAK BİLİNCİ

Ayrıca bu cüzde Nisa suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Nisa suresinde savaş sonrası toplumdaki problemler ve çözüm yolları anlatılmakta; yetimler, miras, vasiyet ve ahlaki seviyenin korunması ile ilgili hükümler açıklanmakta ve şahsiyetli bir toplumun inşası emredilmektedir.

BEŞİNCİ CÜZ

(s. 81-100)

İslam toplumu bilinç eğitimi ile ihya edilir: Savaşta ve barışta insan haklarını çiğnemeyenler doğru bir strateji geliştirerek bu yolda dördüncü adımı atmış olurlar.

Beşinci cüzde; Nisa suresinin orta kısmı bulunmaktadır. Nisa suresinin baş tarafındaki aile hukuku konuları burada da devam etmektedir. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. EVLİLİKTE HAK BİLİNCİ

Evlenilmesi yasak olan kadınlar (mahremlik, süt akrabalığı veya başkasıyla evli olanlar), helal kazanç, aile içi sorumluluk ve kocanın görevleri, ibadet bilinci, içki gibi zararlı alışkanlıkları terk ve tevhid bilincinin oluşması...

2. SAVAŞTA HAK-ADALET BİLİNCİ

Zalimlere karşı savaş, mazlumları korumak, savaşta vakit namazlarını kılma şekli (kasr-ı salat ve salat-ı havf (Nisa, 4/101-102), ayrıca Allah'ı sürekli zikretmek (Nisa, 4/103) ve sabırlı (dayanıklı/dirençli olmak)

3. STRATEJİ BİLİNCİ

Amaçları İslam'ı yok etmek olduğu halde Müslüman görünen münafıkların nifak hareketleri bilinmeli, onlarla meşru bir şekilde mücadele edilmelidir.

Müslüman Allah yolunda samimi olarak çevresine güzel bir örnek olmalı, selamı yaymalı, iyilik ve güzellikte sağduyulu insanlarla birlikte hareket etmeli, toplumsal sorunlara duyarlı olmalı, dünyevi arzulara kapılmadan ihsan sahibi olarak hayatında doğru stratejiler geliştirilmelidir.

ALTINCI CÜZ

(s. 101-120)

*İslam toplumu bilinç eğitimi ile yükselir:
Aşırılıktan kaçınıp dengeli üretenler ve
tüketenler, dengeli bir ümmet olma yolunda
beşinci adımı atmış olurlar.*

Altıncı cüzde; Nisa suresinin son tarafı ve Maide suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. ORTA YOL BİLİNCİ

İfrat ve Tefritten Kaçınmak

Nisa suresinin ortalarındaki bazı ahkam konularından sonra, bu cüzde de Yahudi ve Hristiyanların ahkam ile ilgili hataları sıralanır ve Muhammed ümmetinin aynı hatalara düşmemesi istenir: Yahudiler peygamberlerine verdikleri sözde durmadılar, kitaplarının hükmünü terk ettiler, Hz. Musa'dan sonra gelen peygamberleri öldürmeye çalıştılar ve suikastlar düzenlediler. Hristiyanlar da dinlerinde aşırı/uç yorumlar yaptılar, Allah'ın kulu ve peygamberi olan Hz. İsa'ya (haşa) "Tanrı'nın oğlu" dediler.

2. HELAL GIDA BİLİNCİ

Maide suresinin baş tarafında; helal ve haram konuları özetlenmektedir. Mesela, *behıymetü'l-enam* denilen (davar, sığır

ve deve cinsi) hayvanlar helal, ama ihramda kara avı yapmak haramdır. Allah'ın yeryüzündeki sembollerine (mesela, Kâbe tevhidin sembolü, kurban Allah'a yakınlığın sembolü), ayrıca savaşın haram olduğu aylara karşı saygılı olmak ve onların kutsallığına/saygınlığına halel getirmemek gerekir. Leş, akıcı kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına (mesela putlar adına) kesilen hayvanların eti haramdır. Eti yenen hayvanlar bir yerden düşerek, boğularak, boğazlanarak ve yırtıcı hayvan tarafından parçalanarak ölmesi durumunda bunların etleri de haramdır (ölmeden önce yetişip kesilen helaldir). Eğitimli av hayvanının tuttuklarını yemek helaldir. Hayvanı avın üzerine gönderirken besmele çekmek gerekir. Ehl-i kitabın kestikleri helaldir, onların kadınları ile evlenmek caizdir. Ancak Müslüman kadınlarla evlenmek efdaldır.

3. DENGE BİLİNCİ: ORTA BİR ÜMMET OLMA

Maide suresinin sonraki bölümlerinde ise, bazı ahkam konuları açıklanmaktadır. Abdest, gusül, teyemmüm (*Maide*, 5/6), şahitlik, cihad, kısas ve irtidat gibi. Ayrıca iman, ibadet ve adalet gibi hükümleri terk eden önceki ümmetlerin sapmaları aktarılır, bu sapmaların sonunda Allah'ın gazabına ve lanetine uğradıkları gerçeği hatırlatılır.

YEDİNCİ CÜZ

(s. 121-140)

Kendilerini sürekli sorgulayan ve hatalarını düzelten insanlar İslam toplumunu/medeniyetini inşa ederler.

Yedinci cüzde; Maide suresinin son tarafı ve Enam suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. HATALARIN BEDELİ

Maide suresinin son tarafı helal gıda ve helal kazanç ile tamamlanmaktadır. Bu arada ayetler bazı hatalar için gerekli olan keffaretleri de açıklamaktadır. Bunlardan birisi yemin keffareti, diğeri de ihramlıyken kara avı yapan kişinin ödeyeceği bedel konusudur (Maide, 5/89, 95). Sonra vasiyet için iki şahit tutma tavsiye edilir (Maide, 5/106-108). Surenin sonunda ise havarilerin, gökten mucize bir sofraya (maide) inmesi için Hz. İsa'dan dua etmesini istemeleri ile ilgili bir olay anlatılır. Sonra bir mucize gerçekleşir. Aslında bu ayet ile yeryüzünün tümünün mucize bir sofraya (maide) olduğu mesajı verilir.

2. HATALAR DÜZELTİLMELİ

Aksi Takdirde Kişinin Sonu Dinden Uzaklaşmak, Şirk ve Putperestlik Olabilir

Maide suresinden sonra Enam suresi gelir. Tek parça halinde inen Mekki bir suredir. (Bakara, Âl-i İmran, Nisa ve Maide sureleri ise Medenî idi.) Önceki Medenî surelerde bir vahiy toplumu olan Yahudi ve Hristiyanların bozulma süreçleri ve hataları anlatılmıştı. Enam suresinde de aslında bir vahiy toplumu olan ve Hz. İbrahim, İsmail gibi peygamberleri kabul eden Arap cahiliye toplumunun hataları anlatılmakta, nasıl putperest bir toplum haline geldikleri açıklanmaktadır. Surenin başında kainatın ve insanın yaratılışı hatırlatılarak tevhid konusu ve önemi açıklanmaktadır. Sonra cahiliye Araplarının risalet ile ilgili akıldışı talepleri zikredilmektedir. Onlar peygamberin meleklerden gönderilmesini istediler. 'Eğer yeryüzünde melekler yaşasaydı o zaman melek bir peygamber gönderilirdi.' şeklinde cevap verildi. Sonra müşriklerin ahiret ve dünya hayatı ile ilgili yanlış görüşleri tenkit edildi.

3. PEYGAMBERİN TEBLİĞ GÖREVİ

Vahyin Rehberliğinde Hataları Düzeltmektir

Bu bölümde Hz. İbrahim (a.s.) örnek verilir. O tevhid inancındaydı. Hz. İbrahim (a.s.)'ın, tevhid inancını ispat için yıldız, ay ve güneş gibi varlıkların Tanrı olamayacağına dair bir sorgulaması aktarılır. Çünkü bunlar yok olan/değişen fani varlıklardır (*Enam*, 6/74-81). Yıldız, güneş, ay ve diğer varlıkları Allah insan için yarattı (*Enam*, 6/96-97), ama insanların bir kısmı bu nimetlere şükrecekleri yerde, bunları Tanrı edinerek Allah'a şirk koştular. Şirk gerçekten büyük bir zulümdür (haksızlıktır).

SEKİZİNCİ CÜZ

(s. 141- 160)

Her dönemde cahiliye düşünce ve inançları görülür. Çünkü şeytan her asırda bütün insanları kandırmak ister. Siz bu mücadelede/yarıştta geride ve arada kalmayın, cennete doğru koşun.

Sekizinci cüzde; Enam suresinin son tarafı ve Araf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. CAHİLİYE DÜŞÜNCELERİNDEN KURTULMAK

Enam suresinin ana konusu olan cahiliye dönemi müşrik Arapların hataları sıralanmaya devam etmektedir. Bunlar; Allah'tan başkasının hükmünü kabul etmek, putlar için kurban kesmek, çocuklarını diri diri toprağa gömmek, yetime kötü davranmak, ölçü ve tartıda haksızlık yapmaktır. Enam suresi, cahiliye düşüncesine karşı İslam'ın tevhid inancının ortaya konulduğu bir söz/dua ile sona ermektedir (Enam, 6/161-165).

2. ŞEYTANA KARŞI DİKKATLİ OLMAK

Bu cüzde ayrıca Araf suresi başlamaktadır. Önceki surelerde haktan sapan vahiy toplumlarından örnekler verilmişti. Yahudiler, Hristiyanlar ve cahiliye Arapları... Bu surede ise tevhid ve şirk mücadelesinin ilk insan Hz. Adem ile başladığı; bu açıdan

peygamberlerin tevhid ve doğruluğun temsilcileri, şeytanın ve avenesinin ise şirk ve sapkınlığın temsilcileri/ana sebepleri olduğu belirtilmektedir. Burada güzel bir uyarı bulunmaktadır: “Ey Adem oğulları, dikkat edin! Şeytan, atalarınız (Adem ile Havva’yı) ayıp yerlerini kendilerine göstermek (rezil etmek) için elbiselerinden soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de kandırmasın/aldatmasın. Şeytan ve avenesi, hiç fark edemeyeceğiniz şekilde pusuda beklerler!..” (A’raf, 7/27). Hz. Adem ve Havva hatalarını anlayıp tövbe ettiler ve kurtuldular. Şeytan ise hatasında hâlâ ısrar etmektedir.

3. ARADA KALMAMAK-KARARSIZ OLMAMAK; CENNETE KOŞMAK GEREKİR

Bu cüzün son kısmında ise, sureye adını veren *Araf* konusu zikredilmektedir. *Araf*, urf kelimesinin çoğulu olup yüksek yerler manasındadır. Bu terim cennet ile cehennem arasındaki bölgede bulunan yüksek yerler veya tepeler için kullanılmaktadır. Sahabeden gelen habere göre, *Arafta* duran kişiler günah ve sevapları eşit olan Müslümanlardır. Allah onlar hakkında hükmedinceye kadar bu ara tepede duracaklardır (Bk. *Hakim*, II/350 (3247); *Taberani*, *Kebir*, XXI/189 (11454)).

DOKUZUNCU CÜZ

(s. 161-180)

*Tarihin en önemli dönemleri,
peygamberlerin yaşadıkları asırlardır.
Çünkü onlar tevhid ve şirk mücadelesinde
müminlerin önderleridir, Allah'ın rab
(hakimiyet sahibi) olduğunu bütün dünyaya
tebliğ eden ve insanları dünyevileşme
tehlikesinden koruyan kişilerdir.*

Dokuzuncu cüzde; Araf suresinin son tarafı ve Enfal suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. PEYGAMBERLERİN MÜCADELESİ

*Tarihte Tevhid ve Şirk Mücadelesi İnsanoğlu Var Oldukça
Devam Edecektir*

Bu cüzde Araf suresi peygamberlerin mücadelelerinden örneklerle tamamlanmaktadır. Söz konusu örneklerden en uzununu Hz. Musa dönemi ile ilgilidir.

a. Burada Hz. Musa'nın Firavun ile mücadelesi, o dönemde Müslüman olan sihirbazların Firavun'un katliamı ile şehit olmaları gerçeği (A'raf, 7/104-126).

b. Hz. Musa'nın ve ashabının Firavun'un zulmünden kurtulma çabaları ve hicret talepleri, ayrıca o dönemde yaşanan kıtlık, tufan, çekirge, haşere, kurbağa ve kan yağması gibi belalar sonunda Firavun'un Hz. Musa ve ashabına hicret için izin vermesi, ancak sonra sözünden dönüp ordusu ile Hz. Musa ve ashabın takip etmesi ve sonunda ordusuyla beraber denizde helak olması aktarılır (A'raf, 7/130-136).

c. Bundan sonra Hz. Musa'nın kutsal bölge Sina dağına gitmesi ve orada 40 gün kalması, daha sonra kendisine vahyin yazılı levhalar halinde verilmesi, o dönemde Yahudilerin sapmaları ve ihanetleri anlatılır. Mesela, denizi geçerek Firavun'un şerrinden kurtulan İsrailoğulları, daha kurtulur kurtulmaz puta tapan bir kavim görünce Hz. Musa'dan bir put yapmasını istediler; Hz. Musa ise, onlara büyük bir cahillik yaptıklarını söyledi ve nasihat etti (A'raf, 7/138-140). İsrailoğullarının ikinci ihanet ve sapmalar ise, yanlarından 40 günlüğüne ayrılan peygamberleri Hz. Musa'dan sonra hemen altın, gümüş ve mücevherlerden bir buzağı yapıp tapmalarındır (A'raf, 7/148-154).

d. Sonra Ashab-ı sebt (Cumartesi ashabı) Yahudilerinin diğer hileleri (A'raf, 7/162) anlatılır, sıralanır.

2. ALLAH'A OLAN İLK SÖZÜMÜZ-AHDİMİZ

Allah'a İlk Ahdimiz "Sen Bizim Rabbimizsin", Sözüdür

Bu cüzün ikinci bölümünde ise *kalu bela* olayı ile başlayan ilk ahid/söz hatırlatılır. (A'raf, 7/172-173); Allah'ın esma-i hüsnasının (güzel isimlerinin) doğru anlaşılması gerektiği bildirilir. İnsanın şirk koştuğu putlar ve şeytanlar açıklanır ve bunlara karşı mücadele edilmesi istenir. Kur'ân okunurken bile şeytanın pusuda olup vesveselerle kandırabileceği bildirilir ve Euzü besmele ile şeytanın şerrinden Allah'a sığınmak gerektiği açıklanır. Enam surresi; dua, zikir, tesbih ve secde emriyle sona erer (A'raf, 7/204-206).

3. DÜNYEVİLEŞME TEHLİKESİ

*Allah Rızası İçin Çalışmayı/Tebliğî/Cihadı Terk Etmek
Dünyevileşmektir*

Bu cüzün son bölümünde Enfal suresi başlar; Bedir savaşındaki ilk galibiyet ve ganimet problemi açıklanır. Çünkü savaştan sonra bütün gruplar ganimetlerin kendilerine ait olduğunu iddia etmiş ve bir husumet ortaya çıkmıştı. Bunun üzerine Enfal suresinin baş tarafı indirildi ve ganimetlerin hepsinin Allah ve Resûlüne (devlete) ait olduğu açıklandı, bütün zaferin ve ganimetlerin Allah'ın yardımıyla kazanıldığı hatırlatıldı. Ancak müminler hatalarını anlayıp pişman oldukları ve tövbe ettikleri için yeni inen ayetlerde; ganimetlerin humusu (1/5'i) Allah ve Resûlüne (devlete) kalacak, beşte dördü (4/5'i) ise mücahitler arasında dağıtılacak şeklinde uygulama başlatılır (*Enfal, 8/41*). O dönemde savaş teçhizatını her mücahit kendisi tedarik ettiği için ganimetten hisse sahibi oluyordu. Ama daha sonraları devlet, askerinin bütün ihtiyaçlarını ve savaş durumunda teçhizatını tedarik ettiği için ganimetler tümüyle devlete kaldı. Ayrıca bu 9. cüzün son tarafında müşriklerin tuzakları, tutarsız talepleri ve kaçınılmaz savaş gerçeği aktarılır, Müslümanların savaşa hazır olmaları istenir.

ONUNCU CÜZ

(s. 181 - 200)

Müslüman ahlak temelli bir mücadele stratejisi geliştirilmelidir. Sosyal problemlerin çözümü ancak; infak ve gelir dağılımındaki adaletin sağlandığı ekonomik bir sistemle olur.

Onuncu cüzde; Enfal suresinin son tarafı ve Tevbe suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. SAVAŞ AHLAKI

Savaşta Bile Ensar-Muhacir Gibi Ahlaklı Olmak ve Kulluğa Devam Etmek Gerekir

Enfal suresinin son tarafında Bedir savaşı örneği üzerinden savaş stratejileri anlatılır. Ayrıca savaşta da ahlaklı olma ve kulluk emredilir. Bunlara dikkat edilirse Allah'ın yardımı her zaman Müslümanlarla beraberdir. Bir kavim kendisini değiştirmedikçe Allah da onlara olan nimetini değiştirmez (*Enfal, 8/53*). Müslümanlara yardım eden ve kalplerini birleştiren Allah'tır (*Enfal, 8/63*). Surenin sonunda Medine'ye hicret eden muhacirler ve onlara yardım eden ensar anlatılır, onlar medh edilir ve imanın topluma yansımalarının muhacir-ensar kardeşliğinden, ayrıca sıla-ı rahime riayet etmekten geçtiği hatırlatılır ve sure tamamlanır.

2. İSLAM TOPLUMUNUN DÜŞMANLARI

Burada iki düşman üzerinde durulur:

- a. Anlaşmaları Bozan Müşrikler/Kâfirler
- b. Sürekli Fitne Çıkaran Münafıklar

Onuncu cüzün bu bölümünde Tevbe suresi başlar. Bu sure Enfal suresinin devamı niteliğinde olduğu için başında besmele bulunmamaktadır. Ayrıca sure, anlaşmayı bozan ve bölgede sürekli fitne çıkararak müşriklere verilen bir ulti-matom ile başlar. Bu nedenle de surenin başında rahmet ifadesi olan besmelenin bulunmadığı belirtilir. Bu bölümde yeryüzünde fitne çıkararak düşmanlara karşı savaşa hazır olunması gerektiği açıklanır. Ayrıca önemli bir iç tehlike olan ve İslam toplumunun birliğini bozan, moralini çökertmeye çalışan münafıklar üzerinde durulur. Onların ahlaki zaafları, çalışma usulleri ve stratejileri anlatılır. Müslümanların bunlara karşı da dikkatli olmaları ve mücadele etmeleri gerektiği hatırlatılır. Çünkü bir toplumun iç ve dış güvenliği çok önemlidir.

3. İSLAM EKONOMİSİNİN HEDEFLERİ

Özellikle İki Hedef Üzerinde Durulur:

- a. İnfak
- b. Sermayenin Adil Paylaşımı

Bu cüzün son kısmında infaktan bahsedilir. Ekonomik refahın sağlanması için çalışma ve teknoloji üretme yanında toplumsal yardımlaşma modeli olan bir infak stratejisi geliştirilmesi de emredilir. Yardıma muhtaç olanların mutlaka korunması gerektiği hatırlatılır. Toplumsal yardımlaşmanın bir parçası olan zekat ve sadakaların kimlere verileceği açıklanır (*Tevbe*, 9/60). Bütün bu çalışmaların İslam toplumunu güçlendireceği ve kalpleri birleştireceği anlatılır. Bu noktada da olumsuz propaganda yapan münafıklara yeniden dikkat çekilir.

ON BİRİNCİ CÜZ

(s. 201 - 220)

*Mümin; hatada ısrar etmeyen, her zaman
Müslümanca duruşu olan ve şahsiyetli bir
hayat yaşayan insandır.*

On birinci cüzde; Tövbe suresinin son tarafı ve Yunus suresinin tamamı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. TÖVBE

Tövbe Etmek ve Hatadan Dönmek Erdemli Bir Harekettir

Tövbe suresinin son tarafında tövbe ve istiğfar konusu işlenmektedir. Bir peygamberin, müşrikler için istiğfar etmesinin ve af dilemesinin doğru olmadığı belirtilmektedir. Bununla ilgili olarak Hz. İbrahim üzerinden örnek verilmektedir. Çünkü o da kâfir olan baba(lığı) için istiğfar etmişti. Allah ise muhacir, ensar ve diğer samimi müminlerin dua ve istiğfarlarını kabul etmektedir. Bu bağlamda Tebük savaşına keyfi katılmayan, ama sonra çok pişman olup *tövbe eden* 3 sahabinin durumu hatırlatılır. Bir aydan daha fazla süre devam eden bu tövbe/pişmanlık süreci, toplumsal tepki ve yeryüzünün onları daralttığı bir dönemde tövbelerin kabul edilmesi ve 3 sahabinin kurtulması bizim için önemli bir örnektir (*Tevbe*, 9/118). Rıyazü's-Salihin isimli hadis kitabının başındaki Tövbe bölümünde, tövbe eden bu 3 sahabinin

ilginç hikayesi ile ilgili rivayet aktarılır (Buhari, *Megâzi*, 80; Müslim, *Tevbe*, 53). Mutlaka oradaki bu olay gibi çok farklı tövbe olayları okunmalıdır.

2. MÜSLÜMANCA DURUŞ

Kur'ân'dan ve Peygamberlerden Öğrenmek

Bu cüzde Yunus suresi de bulunmaktadır. İlk kısmında Hz. Peygamber'in Mekke'deki risalet çalışması, insanları tevhide çağrışı ve onların tepkileri karşısında sergilediği Müslümanca duruş anlatılmaktadır. Burası aslında bütün davetçiler için önemli bir bölümdür.

3. ŞAHSİYETLİ OLMAK

Peygamberlerin Hayat Tarzı (Sünneti) Budur

Yunus suresinin ikinci bölümünde ise Hz. Yunus'un da içinde bulunduğu önceki 3 peygamberin tevhid çağrısı, risalet çalışması ve cahiliye toplumu karşısında sergiledikleri duruşları anlatılır. Bu tevhidi duruşun bütün peygamberlerin sünneti (hayat tarzı) olduğu hatırlatılır ve bütün davetçilere bir mesaj verilir.

ON İKİNCİ CÜZ

(s. 221 - 240)

Peygamberler gibi; insanlar tevhid, risalet ve ahiret inancına davet edilmeli, hayatın tüm zorluklarına karşı da sabredilmeli/dirençli olunmalıdır

On ikinci cüzde; Hud suresinin 1. sayfası dışındaki tamamı ve Yusuf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Yunus, Hud, Yusuf, İbrahim, Hicr sureleri aslında Elif-lam-ra (الر) ile başlayan sureler serisidir. Bununla belki de bu 5 surenin konu bütünlüğüne/birliğine dikkat çekilmekte ve *dikkatli okunması* gerektiği mesajı verilmektedir. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. PEYGAMBERLERİN MÜCADELESİ

Peygamberler Tevhid, Risalet ve Ahiret'le İlgili Bilgi Verirler

Hud suresinin girişinde (tebliğ edilmesi emredilen) tevhid, risalet ve ahiret ile ilgili konular aktarılır. Bu girişten sonra önceki ümmetlere gönderilen peygamberlerin tebliğ sırasında yaşadığı olaylar (Yunus suresindeki kaldığı yerden) anlatılmaya devam etmektedir; orada peygamberlerin kavmi ile ilk iletişimleri/tebliğleri ve kavimlerinin tepkileri anlatılırken, bu surede ise olayların devamında tebliği reddeden ve peygamberlere savaş açan o kavimlerin helakı açıklanmaktadır. Hz. Nuh ve kibirli kavminin

helak oluşu (*Hud*, 11/25-49), Hz. Hud ve hilekâr kavminin helak oluşu (*Hud*, 11/50-60), Hz. Salih ve zalim kavminin helakı (*Hud*, 11/61-68), Hz. Lut ve ahlaksız kavminin helakı (*Hud*, 11/77-82), Hz. Şuayb ve sahtekâr kavminin helakı (*Hud*, 11/61-68), Hz. Musa ve kendisini putlaştıran zalim Firavun ile mücadelesi ve zalimlerin sonu (*Hud*, 11/96-101) anlatılmakta; “Kesinlikle zalimlere meyletmeyin..” (*Hud*, 11/113) emri ve “Rabbin yaptıklarınızdan gafil değildir” (*Hud*, 11/123) hatırlatması ile sure sona ermekte; Muhammed ümmetinin aynı hatalara düşmemesi istenmektedir.

2. HAYATIN ZORLUKLARI

Sabretmek Gerekir

Bu cüzde Yusuf suresinin ilk kısmı da bulunmaktadır. Yusuf suresinde sadece Yusuf peygamberin hayatı baştan sona anlatılmakta, başka bir yerde Hz. Yusuf ile ilgili bir bilgi verilmemektedir. Sure Hz. Yusuf’un gördüğü bir rüya ile başlar. Bu rüya ile babası Yakup Peygamberin küçük Yusuf’a sevgisi daha da artar. Bunu kıskanan kardeşleri küçük Yusuf’tan kurtulmak isterler ve onu bir kuyuya atarlar. Oraya su ihtiyaçları için uğrayan kervandaki kişiler kovalarını sarkıtınca onu bulup kurtarırlar, ancak Mısır’a götürüp orada köle olarak satarlar.

3. SUÇSUZ OLANLAR KURTULUR

Temiz Halleri Ortaya Çıkar

Hz. Yusuf’u satın alan kişi Mısır’ın üst seviyede yöneticisi olan bir azizdir. Eşi ile birlikte Yusuf’u büyütürler. Ancak Yusuf güzel bir genç olunca Aziz’in hanımı tarafından rahatsız edilir ve kadının yararlanma isteği etrafta duyulunca o dönemdeki skandalı önlemek için; suçsuz olduğu halde Hz. Yusuf’u hapse atarlar. Çünkü sonuçta o ellerindeki bir köledir ve hiçbir kıymeti yoktur. Hapiste Hz. Yusuf iki kişi ile tanışır. Bir gün o ikisi bu temiz gence gördükleri ilginç rüyalarını anlatırlar. Hz. Yusuf rüyalarını

tabir etmeden önce onlara tevhid inancını anlatır, İslam'ı tebliğ eder. Sonra bu rüyayı; o iki kişiden birisinin hapisten kurtulup kralın yakın adamı olacağı, diğèrinin ise asılıp idam edileceği şeklinde tabir eder ve yorumlar. Daha sonra olaylar bu şekilde gelişir. Kurtulan kişi kralın yakın adamı olur ve Hz. Yusuf'u unuttur. Yıllar sonra kralın gördüğü bir rüyayı kimse tabir edemeyince, o kişinin aklına zindandaki Hz. Yusuf gelir ve onu çıkartırlar. Hz. Yusuf bu rüyayı ileride gelecek ve yedi yıl sürecek büyük bir kıtlık ile tabir eder. O kıtlığa hazırlık yapılması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Hz. Yusuf, kral tarafından Mısır'ın ekonomisi ile ilgili olarak görevlendirilir ve büyük hazırlıklar başlar. Bu dönemde Aziz'in karısı da vicdan azabından dolayı Yusuf'un suçsuz ve temiz olduğunu itiraf eder...(Sonraki gelişmeler ve olaylar bir sonraki 13. cüzde devam etmektedir.)

ON ÜÇÜNCÜ CÜZ

(s. 241 - 260)

Önemli Olan Şahsiyetli Bir Müslüman
Olarak Yaşamak Zorluklara Karşı Sabretmek
ve Direnmektir

On üçüncü cüzde; Yusuf suresinin son yarısı, Ra'd ve İbrahim surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. SABRİN SONU

Sabreden Kurtulur/Başarılı Olur

Yusuf suresinin son kısmında Mısır ve Ortadoğu'da gerçekleşen bir kıtlıktan bahsedilir. Kıtlığa hazırlıksız yakalanan insanlar Filistin tarafından Mısır'a gelip yiyecek talebinde bulunurlar. Gelen kişiler arasında Hz. Yusuf'un kardeşleri de vardır. Ancak Yusuf Peygamber onları affedip yiyecek vermiş, babalarıyla beraber Mısır'a gelmelerini ve yerleşmelerini istemiştir. O sıralar Yakup peygamber üzüntüden gözleri görmüyordu, oğlu Yusuf'un gömleği gelince onu gözlerine sürdü, Allah'ın izni ile gözleri açıldı ve görmeye başladı. Sonra hep beraber Mısır'a gittiler. Yusuf Peygamber'in yanına gelince hepsi ona saygı için eğildiler (Yakup peygamber ve 11 oğlu). Böylece Hz. Yusuf'un küçükken gördüğü rüya gerçekleşmiş oldu. Surenin sonunda Hz. Yusuf'un bir konuşması ve duası bulunmaktadır (Rad, 13/100-101). Yusuf suresi

ile Allah Mekke'de zor durumda olan Hz. Muhammed ve ashabına moral vermekte, ileride gerçekleşecek olan *hicret* ve *devlete* hazırlamakta, onların da Hz. Yusuf gibi başarılı olacaklarını müjdelemektedir.

2. GÜÇLÜ MÜMİN

Allah'a İtaatle Güçlenmek

Sonra Ra'd suresi başlar. Burada Kur'ân'ın güç ve kudret sahibi Allah'tan geldiği ve O'nun gücünün; yerlerin ve göklerin yaratılışı ve sistematik işleyişinde, diriliş, ilim, gök gürültüsü (ra'd) ve meleklerin itaatinde görüldüğü zikredilir, insanlar iman ve itaate davet edilir ve kalplerin Allah'ın zikri ile mutmain olacağı açıklanır (*Rad, 13/28*). Burada ayrıca *güçlü müminin sıfatları* da zikredilir:

- a. Onlar ahitlerinde dururlar,
- b. Allah'ın emrettiği ilkelere ayırmazlar,
- c. Sabrederler,
- d. Namaz kılarlar,
- e. İnfak ederler,
- f. Kötülüğü iyilikle silerler,
- g. Risaletle de her zaman tabi olurlar (*Rad, 13/19-33*).

3. PEYGAMBERLERİN DURUŞU

Güçlü Şahsiyetler/Örnek İnsanlar

Bu cüzde ayrıca İbrahim suresi bulunmaktadır. Kitabın ve peygamberin rehberliği anlatılmakta; Hz. Musa, Nuh, Ad ve Semud kavimlerinden örnekler verilmektedir. Ümmetlerin bir kısmı da peygamberlerini reddetmiş, ülkelerinden sürme veya öldürme ile tehdit etmişlerdi. Aynı şeyler Hz. Muhammed ve ashabı için de söz konusuydu (*İbrahim, 14/3-34*). Surenin sonunda ise Hz. İbrahim'in uzun ve güzel bir duası bulunmaktadır (*İbrahim, 14/35-41*).

ON DÖRDÜNCÜ CÜZ

(s. 261 - 280)

*Hayatınızın değerlenmesini istiyorsanız
Allah'ın emrettiği gibi yaşayın. Mazlumlara
karşı mütevazı, zalimlere karşı cesur olun.
Peygamberler gibi dik durun ve eğilmeyin.*

On dördüncü cüzde; Hicr ve Nahl surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. HAYATI ALLAH İÇİN YAŞAMAK

O'nun İsteddiği Gibi Bir Mümin Olmak

Hicr suresinde genel olarak Allah için yaşamak ve mücadele etmek konusu işlenmektedir. (Hicr: Mekke'nin kuzeyinde Semut kavminin yaşadığı bir yerdir). Bu sure Kur'ân'ın rehberliği ile başlamaktadır; sonra tarihte tevhid ve şirk mücadelesi özetlenmekte, peygamberle mücadele edenlerin akıbetleri açıklanmaktadır: Hz. Adem ve şeytan mücadelesi (Hicr, 15/52-84), Hz. İbrahim ve azap meleklerinin diyalogu (Hicr, 15/52-60), Lut kavminin helakı (Hicr, 15/61-77), Şuayb peygamberin kavmi Eyke'nin helakı (Hicr, 15/78-79) ve Semut kavminin yurdu Hicr ve helakı (Hicr, 15/80-84) anlatılmaktadır.

2. MÜMİNLER MÜTEVAZİ VE CESURDURLAR

Sonra Hicr suresi şu güzel mesajlarla tamamlanmaktadır: İnsanlara güzel davran, Kur'ân'ı tebliğ et, onların elindeki güç sizi etkilemesin, müminlere şefkatli davran, müşriklere aldırma, Rabbini tesbih et ve O'na secde et, ölünceye kadar ibadete devam et (*Hicr*, 15/85-99).

3. PEYGAMBERLERİN TEBLİĞİ

Onlar Gibi Tebliğe Devam Etmek ve Sıkıntılara Sabretmek Gerekir

Burada ayrıca Nahl suresi de bulunmaktadır. Bu surede; tevhid inancıyla ilgili yoğun bir tartışma ortamı oluşturulmakta; vahiy gönderen Allah, kâinatın ve sizin yaratıcınız-Rabbiniz olan Allah'tır (*Nahl*, 16/1-34). Müşrikler tek Tanrı olan Allah'a ortak koştukları için yeryüzünde büyük bir fitneye sebep olmakta ve hadlerini aşmaktadırlar (*Nahl*, 16/35-47). Siz Hz. İbrahim (a.s.) gibi olun, tebliğe devam edin ve sıkıntılara sabredin. Takva ve ihsan sahibi olun (*Nahl*, 16/120-128).

ON BEŞİNCİ CÜZ

(s. 281 - 300)

Bir mümin bulunduğu coğrafyada dinini yaşamak ve onu tebliğ etmek için uğraşır, gelebilecek her türlü sıkıntıya katlanır.

On beşinci cüzde; İsra suresinin tamamı ve Kehf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. ALLAH'IN DESTEĞİ

Tebliğe Devam Eden ve Sıkıntılara Sabredenlere Allah Yardım Eder/Destekler

İsra suresinde Allah'ın sonsuz gücü anlatılmaktadır. Ayrıca İsra (gece yolculuğu) mucizesi ile İslam'ın, önceki peygamberlere gönderilen ilahî dinlerin devamı ve sonuncusu olduğu mesajı verilmektedir. İslam, aslında Hz. Adem'le başlayan bir süreçtir. O dönemde Mekke'de inşa edilen Kâbe, yeryüzünün ilk mabedidir. Daha sonra Kudüs'te Mescid-i Aksa inşa edilmiştir. Son peygamberin gelişi ile İslam yeniden yeryüzüne Mekke'den yayılmıştır. Bu açıdan Mescid-i Haram (Kâbe) ile Mescid-i Aksa (Kudüs) arasında bir bağ bulunmaktadır (İsra, 17/1). Surede İsra olayından sonra Hz. Musa dönemine geçilir. Çünkü o dönem tarihin önemli kırılma noktalarından birisidir ve Hz. Musa'ya gönderilen 10 emrin büyük bir bölümü bu surede âdeta yeniden

emredilir. “Allah’a şirk koşmayacaksın, öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, çalmayacaksın...vd.” (*İsra*, 17/11-54).

2. ALLAH İÇİN HİCRET

Surenin ikinci bölümünde Hz. Adem’in yeryüzüne inişi ve şeytanın yeryüzündeki tuzakları anlatılıp (*İsrâ*, 17/61-67), ardından *hicret duası* zikredilir (*İsrâ*, 17/80). Bununla sanki bir yıl sonra olan hicrete bir hazırlık ve asıl imtihanın hicretten sonra başlayacağına dair bir mesaj verilmektedir. Surenin son tarafında ise, Hz. Peygamber’e ve Müslümanlara önemli uyarılar bulunmakta (*İsrâ*, 17/89-103) ve özellikle İsrailoğullarının bir araya geldikten sonra yeryüzünde çıkaracakları ikinci büyük fitneye karşı hazırlıklı olma uyarısı yapılmaktadır (*İsrâ*, 17/4-7, 104).

3. HİCRETLE BAŞARILI OLMAK

Ayrıca bu cüzde Kehf suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Surenin başında bir grup inanmış gencin hicreti anlatılır. Sığındıkları mağarada kaderin tecellisi ile 309 sene uyutulurlar, sonra uyanırlar. Uyandıkları yüzyılda ahiret ve dirilişe imanda bir zayıflık olsa gerek ki, (özgürlüğe giden yolda) insanlara böyle bir “diriliş” örneği gösterilir. 309 sene sonra bu gençler yeniden yeryüzüne gelirler. Bu surede de Müslümanları (sahabeyi) hicrete hazırlama ve onlara moral verme söz konusudur. Allah için hicret edenlerin başarılı olacakları vurgulanır (*Kehf*, 18/9-31); Sonra Hz. Musa ve Hızır olayı ile şer gibi görünen hadiselerin hayır olabileceği/hayırla sonuçlanabileceği ve biraz sabredilmesi gerektiği ifade edilir (*Kehf*, 18/60-82).

ON ALTINCI CÜZ

(s. 300 - 320)

Başarılı olmak isteyen gençler sabırla ve teknolojiyi doğru ve hayırlı yolda kullanarak çalışmaya devam etmelidirler. Bir İslam toplumu, peygamberler yolundan ihlasla gidilerek inşa edilebilir.

On altıncı cüzde; Kehf suresinin son kısmı, Meryem ve Taha surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu kısımdaki 3 konu (mesaj):

1. İMANLI GENÇLİK

Sabır, Çalışma ve Teknoloji ile Başarılı Olunur

Kehf suresinin son tarafında Zülkarneyn ve ilginç duvar inşası ile ilgili konu işlenmektedir (*Kehf*, 18/83-98). Hadislerde de Kehf suresinin Cuma günü okunması tavsiye edilmekte (*Hakim*, 12/368 (*hasen*)) ve deccal fitnesinden koruyacağı ifade edilmektedir (*Müslim*, *Salatü'l-müsafirin*, 275 (709)). Gelecekteki fitnelerden korumak, Kehf suresinin manasının ve mesajlarının anlaşılması ile olabilir. Ashab-ı kehf ile imanlı bir gençlik yetiştirilmesi, Hz. Musa-Hızır olayı ile bizlere kadere teslimiyet ve *sabır* tavsiye edilmekte, Zülkarneyn kıssası ile teknolojiden yararlanmanın önemi anlatılmaktadır. İşte bu mesaj ile Müslümanlar gelecekte başarılı olurlar.

2. DİRİLİŞ ÖRNEKLERİ

Ölüyü Dirilten Allah, İsterse Ölü Bir Toplumdan Yeni Bir İslam Toplumu Yaratır

Meryem suresinde, *dirilişin* âdeta örnekleri verilmektedir.

- a. İhtiyarlık döneminde Hz. Zekeriya ile kısır hanımından mucizevi olarak bir çocuk doğması, Yahya olarak isimlendirilmesi,
- b. Bakire ve iffetli bir kız olan Meryem validemizden mucizevi olarak (babasız) bir çocuğun doğması ve İsa olarak isimlendirilmesi anlatılmaktadır. Hz. Yahya ve İsa, daha doğmadan isimleri konulan peygamberlerdendir.
- c. İhtiyarlık döneminde Hz. İbrahim ile kısır hanımından mucizevi olarak bir çocuk doğması, İshak olarak isimlendirilmesi,
- d. Hz. Musa döneminde Turu Sina'da (Sina dağı) diriliş ve
- e. Hz. İdris'in göğe çekilmesi (*Meryem*, 19/1-58). Surenin sonunda dirilişi inkâr edenlerin ahiretteki halleri anlatılır (*Meryem*, 19/66-98).

3. BAŞARININ İLK ŞARTI

Sabırla ve İhlasla Tebliğe Devam Etmektir

Bu cüz Taha suresi ile tamamlanmaktadır. Sure, Kur'ân'ın misyonu olan doğruları hatırlatma (tezkire) mesajı ile başlamakta, Hz. Musa'nın hayatından bir kesit ile devam etmektedir. Burada Hz. Musa'nın, Medyen başta olmak üzere, Mısır'daki uzun mücadelesi, Firavun'un zulmünden kurtulması ve sonraki dönemlerde yaşananlar, ümmetini eğitmek için sarf ettiği çabası ve emeği teferruatlı bir şekilde anlatılmakta; âdeta Mekke'deki Müslümanlara sabırla *tebliğe* devam ederlerse başarılı olacakları ve zafere ulaşacakları mesajı verilmektedir (*Tâhâ*, 20/1-100).

ON YEDİNCİ CÜZ

(s. 321 - 340)

Müminlerin dostu ve destekçisi; Allah, Peygamber ve müminlerdir. Peygamberin yolunu ve sünnetini terk edenler dinlerini parçalarlar ve tahrif ederler. Hac, insanlara Peygamber yolunu yeniden hatırlatan ve onları eğiten evrensel bir ibadettir.

On yedinci cüzde; Enbiya ve Hac surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu cüzdeki 3 temel konu:

1. ALLAH'IN DOSTLARI

Allah; Peygamberlerin ve Kendisinin Yolunda Çalışan Müminlerin Dostudur/Destekçisidir

Enbiya suresi, peygamberlerin mücadeleleri ve Allah'ın hâkimiyetinden bahseder. Surenin girişinde peygamberlere tavır alanların durumu anlatılır (*Enbiyâ, 21/1-47*); daha sonra peygamberlerin mücadeleleri ve *kurtuluş* örnekleri aktarılır:

- Hz. İbrahim, tevhid mücadelesi ve ateşten kurtuluşu,
- Hz. Lut, tevhid mücadelesi ve azaptan kurtuluşu,
- Hz. Nuh, tevhid mücadelesi ve tufandan kurtuluşu,
- Hz. Eyüb ve sabrı ile sıkıntıdan kurtuluşu,

- e. Hz. Yunus, mücadelesi ve cezadan kurtuluşu,
- f. Hz. Zekeriyâ'nın soyunun Hz. Yahya ile devam etmesi,
- g. Hz. Meryem'in soyunun Hz. İsa ile devam etmesi.

İşte bunlar İslam ümmetinin tarihsel sürecidir (*Enbiyâ*, 21/48-91).

2. PEYGAMBER SONRASI DURUM

Enbiya suresinde ise, *peygamberlerden sonra* ümmetlerinin halleri aktarılır:

- a. Dinlerini parçaladılar, tahrif ettiler,
- b. Salih amel işleyenler ve sapmayanlar kurtuldu,
- c. Sapanlar dünya ve ahirette cezalandırıldı (*Enbiyâ*, 21/92-106).

3. HACCIN EVRENSELLİĞİ

İnsanlara Peygamberler Yolunu Gösteren ve Onları Eğiten Evrensel Bir İbadet

Hac suresinde, Allah'ın yeryüzündeki *sembollerini* anlamamız ve onlara karşı saygılı olmamız istenir. Kâbe, tevhidin sembolüdür, Safa ile Merve fedakârlığın sembolüdür. Kurban, Allah'a yaklaşmanın sembolüdür. Surenin başında insanlar takvaya (so-rumluluk bilincine) çağrılır, ölüm ve hayat üzerinde düşünmeleri istenir (*Hac*, 22/1-24); daha sonra yoğun bir şekilde *hac ibadeti*, tevhid inancı, Hz. İbrahim'den bugüne kadar Kâbe'nin konumu ve önemi, hacda kesilen kurbanlarla ilgili hükümler, Allah için yaşamanın ve mücadele etmenin önemi anlatılır (*Hac*, 22/25-76). Bu surede, secde ayeti de bulunmaktadır. Rabbimizin bütün emirlerine boyun büktüğümüzü ve itaat ettiğimizi secde ile göstermemiz istenir. İbn Mes'ud şöyle dedi: “ Hac suresi, içinde secde emri olduğu halde Resûlullah'a inen ilk suredir. Allah Resûlü sureyi okuduktan sonra secde yaptı ve insanlar da secde yaptılar...” (*Hakim*, 1/342 (803), (*sahih*)). *Secde*, Allah'a kulluğun zirvesi ve itaatin bir sembolüdür.

ON SEKİZİNCİ CÜZ

(s. 341 - 360)

İdeal sıfatlar taşıyan her mümin, bu dünyayı değiştirme potansiyeline sahiptir. Müminlerin en yüksek sıfatı; ahlak ve haya sahibi olmalarıdır. Kur'ân bu şekilde ideal bir insan profili ile toplumda farklılık ve farkındalık oluşturmaktadır.

On sekizinci cüzde; Müminûn ve Nur surelerinin tamamı, Furkan suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu üç surede de ideal müminin vasıfları anlatılmaktadır. 18. cüzdeki temel konular şunlardır:

1. KURTULUŞA EREN MÜMİNLERİN SIFATLARI

Müminûn suresinin başında, (cennetlerin en güzeli) *Firdevs* cennetine girecek müminlerin vasıfları kısaca zikredilir. (Mü'minûn, 23/1-11).

Bu vasıflara göre *ideal* müminler;

- a. Namazlarını huşu içinde kılarlar,
- b. Boş/faydasız şeyleri terk ederler (zaman onlar için önemlidir),
- c. Zekât verirler,
- d. Namuslarını korurlar,

e. Emanete riayet ederler (onlar güvenilir ve dürüst insanlardır).

Sonra Allah'ın verdiği nimetler (*Mü'minûn*, 23/12-22) ve bu nimetleri inkâr edenlerin sonları anlatılır (*Mü'minûn*, 23/23-53). Müslümanlardan da aynı hataya düşmemeleri istenir. (*Mü'minûn*, 23/54-91).

2. AHLAK MÜMİNLERİN EN TEMEL SIFATIDIR

Cüzdeki diğer sure ise Nur suresidir. Bu sure önceki Müminûn suresinin tamamlayıcısı konumundadır. Buna göre; ideal mümin, *ahlaki seviyesi* yüksek olan, başörtüsü ve tesettürü Allah'ın emri olarak kabul eden, başkalarının ırzına dil uzatmayan, dedikoduların peşinde koşmayan ve dilini koruyan kişidir. Bu surede iki büyük tehlikeye dikkat çekilir: *Zina ve iftira*. Bunlara karşı ceza, boykot (kamuoyu baskısı) ve ahlaki eğitim yöntemleri anlatılır. Bu surede *ideal müminin* sıfatları ahlaki açıdan şöyle açıklanır:

- a. Zinadan kaçarlar,
- b. Başkasına iftirada bulunmazlar,
- c. Günah işlediklerinde hemen tövbe ederler ve bir daha o günahı işlemezler,
- d. Hz. Peygamber'e ve eşlerine karşı saygılıdırlar,
- e. Tesettüre dikkat ederler,
- f. Karşı cinsi gördüklerinde gözlerini indirirler ve harama bakmazlar.
- g. Evliliğe teşvik ederler,
- h. Sabah-akşam Allah'ı zikrederler ve farzları yerine getirirler,
- ı. Çocuklarını doğru eğitirler,
- i. Ticaretleri onları ibadetten alıkoymaz,
- j. Evlere girince selam verirler ve eşlerine iyi davranırlar (*Nûr*, 24/2-61).

3. KUR'ÂN, MÜMİNLERDE BİR FARKINDALIK OLUŞTURMAYA ÇALIŞIR

Bu cüzün sonunda ise Furkan suresinin giriş kısmı bulunmaktadır. İlk ayette; Kur'ân'ın misyonunun, âlemler için bir uyarıcı olduğu hatırlatılır (Nûr, 24/1), sonra farklı şeylere dikkat çekilir. Bununla bir *farklılık ve farkındalık* oluşturulmaya çalışılır:

- a. Her şeyi yaratan Allah ile hiçbir şey yaratamayan/aciz putlar bir değildir,
- b. İyiler için cennet, kötüler/zalimler için cehennem söz konusudur,
- c. Ayrıca Kur'ân'ı kabul edenler ve reddedenler,
- d. Peygamberler ve ümmetleri,
- e. Gündüz ve gece, yağmur ve kıtlık/kuraklık, tatlı su ve tuzlu su, baki ve fani, gökler ve yerler anlatılır... (Furkân, 25/2-62)

Kur'ân bu şekilde *Furkan* olma özelliği ile sizde bir farklılık ve farkındalık oluşturur.

ON DOKUZUNCU CÜZ

(s. 361 - 380)

On dokuzuncu cüzde; Furkan suresinin son tarafı, Şuara suresinin tamamı ve Neml suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. İDEAL MÜMİNİN SIFATLARI

Furkan suresinin son tarafında; Rahmanın (has) kulları ve örnek vasıfları tanıtılır. Onlar hayatlarını ibadetle geçirip Allah'ın yasaklarından kaçanlardır. Bu kısımda da *ideal müminin* vasıfları anlatılmaya devam etmektedir:

- a. Onlar mütevazıdır,
- b. Cahillerle tartışmazlar, onlara selam der ve geçerler,
- c. Geceleri (teheccüt namazında) Rablerine secde ederler ve kıyamda dururlar,
- d. Dua ederler,
- e. Harcamaları dengelidir; ne israf ederler, ne de cimrilik ederler,
- f. Allah'ın haram kıldığı cana kıymazlar ve insan öldürmezler,
- g. Zina etmezler,
- h. Hata ettiklerinde ve günah işlediklerinde hemen tövbe ederler ve hatada ısrar etmezler,
- ı. Yalancı şahitlik yapmazlar,
- i. Boş/faydasız şeyleri vakarlı bir şekilde terk ederler,

j. Rablerinin ayetleri hatırlatıldığında kör ve sağır gibi davranmazlar (hemen itaat ederler),

k. Onlar şöyle dua ederler: “Bize eşlerimizden ve soyumuzdan gözümüzün nuru/alnımızın akı olacak nesiller ver ve bizi takva sahiplerine önder/rehber eyle.”

İşte bu seçkin-temiz insanlar cennetin en yüksek makamında olacak kişilerdir. Surenin son ayeti şu şekildedir; “De ki: Dua-nız/kulluğunuz olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?...”

2. İDEAL MÜMİN, SANAL GÜNDEMLERİN ETKİSİNDE KALMAZ

Bu cüzde bulunan Şuara suresinde ise; insanların, peygamberlerin yolunu terk edip *yapay gündeme* takılmaları tenkit edilir ve bu tehlikeye dikkat çekilir. Çünkü gündemi başkaları belirlemektedir. O günkü cahiliye toplumunda *şairler*; zalim yöneticilerin ve zenginlerin isteğine göre yapay bir gündem oluşturuyorlardı. Burada cahiliye şairleri sanal gündemin ve algı oluşturmanın sembolüdürler. Şuara suresi bu tehlikeye dikkat çekip insanların Peygamber ve Kitab'ın yolu olan sırat-ı müstakimden (doğru yoldan) nasıl ayrıldıklarını anlatmakta ve önceki peygamberler dönemi ve ümmetlerinden örnekler vererek bu tehlikenin aslında her asırda yaşandığını açıklamaktadır (*Şuarâ*, 26/10-190).

3. İDEAL MÜMİNİN REHBERİ KİTAP VE SÜNNETTİR

Bu cüzde Neml suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Neml suresinde, *Kur'ân*'ın insanlar için gerçek bir *rehber* olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca tarihteki Hz. Musa, Süleyman, Salih ve Lut peygamberlerin rehberliklerinden örnekler verilmekte; insanların doğru yola getirmek ve sapmalarından kurtarmak için bu peygamberlerin yaptığı tebliğ çalışmaları ve örnek yaşayışları aktarılmaktadır (*Neml*, 27/1-58).

YİRMİNCİ CÜZ

(s. 381 - 400)

Yirminci cüzde; Neml suresinin son tarafı, Kasas suresinin tamamı ve Ankebut suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. HZ. PEYGAMBER'İN REHBERLİĞİ

Neml suresinin son tarafında peygamberimizin rehberliğinden bahsedilmektedir. Bunlar kısaca;

- Tevhid inancı,
- Yaratılış gerçeği,
- İlmin önemi,
- Kulluk bilinci,
- Kur'ân'ın tebliği,
- Her an hamd etme düşüncesidir (*Neml, 27/59-93*).

2. HZ. MUSA'NIN REHBERLİĞİ

Yirminci cüzün ortasında ise Kasas suresi bulunmaktadır. Bu sure, önceki Neml suresinin devamı niteliğindedir. Hz. Musa'nın hayatı ile ilgili önemli anlatım burada da devam etmektedir; Hz. Musa'nın Medyen'e hicret edip orada 10 yıl kaldığında yaşadıkları anlatılmaktadır (*Kasas, 28/20-47*); sonra Mekkeli müşriklerin Tevrat ve Kur'ân için; "Birbirini destekleyen iki sihir" sözleri aktarılıp onlara âdeta meydan okunmaktadır: "De ki: Allah

katından gelen bu iki kitaptan daha faydalı/daha güzel rehberlik edici başka bir kitap varsa, haydi getirin de, ben de ona uyayım. Eğer sözünüzde sadıksanız (haydi getirin).” (Kasas, 28/48-49). Bu cüzün son bölümünde ise, Hz. Musa döneminde hak nasıl galip geldiyse, Hz. Muhammed döneminde de galip gelecektir, mesajı verilmekte; bunun için Müslümanların *Tevhid inancına* sarılmaları ve ayrılmamaları gerektiği hatırlatılmaktadır (Kasas, 28/50-88).

3. İMAN VE FEDAKÂRLIK

Bu cüzün son kısmında ise, Ankebut suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu surenin daha ilk ayetlerinde imanın *fedakârlık* olduğu açıklanmakta, iman ettik demekle işin bitmeyeceği, bunun (mücadele ve amel-i salih ile) ispat edilmesi gerektiği anlatılmaktadır. Münafıkların ise bu fedakârlıktan kaçtıkları/kaçacakları açıklanmaktadır (Ankebut, 29/1-13). Daha sonra peygamberlerin hayatlarından fedakârlık örnekleri verilmektedir: O fedakâr insanların başında Hz. Nuh, İbrahim, Lut, Şuayb, Musa ve Muhammed (a.s.) gelmektedir. Onlarla mücadele eden Ad ve Semud kavimleri, Firavun hanedanı, Karun ve Haman gibi güçlerin de nasıl helak oldukları, anlatılmakta ve şöyle denilmektedir: “Allah’tan başka (varlıkları) dostlar/yetkililer edinenlerin durumu, ağ örerek ev yapan örümceğin haline benzer. Evlerin en zayıfı Ankebut (örümcek) ağıdır. Keşke bu bilince (o müşrikler) bir ulaşılar!” (Ankebut, 29/41). (Ankebut, 29/41).

YİRMİ BİRİNCİ CÜZ

(s. 401 - 420)

Yirmi birinci cüzde; Ankebut suresinin son tarafı, Rum, Lokman, Secde surelerinin tamamı ve Ahzab suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. EHL-İ KİTAP İLE GÜZELCE MÜCADELE

Ankebut suresinin son taraflarında; ehl-i kitap ile güzelce mücadele edin, Kur'an'ı tebliğ edin, sıkıntılı durumlarda hicret ve cihat edin, ölümden korkmayın, mesajları verilmektedir.

2. TARİHİ DEĞİŞTİRENLER

Bu cüzde ayrıca Rum, Lokman ve Secde surelerinin tamamı bulunmaktadır. Sanki bu üç sure, Ankebut suresinin devamı niteliğinde olup, onun gibi bu sureler de elif-lam-mim (الم) harfleri ile başlamaktadır. Rum suresinde, tarihin akışını gerekli gördüğü zamanlarda değişmesine imkan veren Allah'tır (Rûm, 30/1-5), mesajı verildikten sonra *tarihin akışının değişmesi* için yapılması gereken bazı şeyler zikredilmektedir: İman edip salih amel işlemek, dua edip Allah'a güvenmek, infak edip faizden kaçınmak, yeryüzünü iyi gözlemleyip analiz etmek, ümitsizliğe düşmemek, ilim ve iman sahiplerine itaat etmek, ahirete inanmak, sabretmek (direnmek) ve düşmanı hafife almadan çalışmaya devam etmek gerekir (Rûm, 30/27-60). Lokman suresinde de önceki suredeki

konu devam etmektedir: *Tarihin akışına yön vermek için ayrıca iki ayrı tavsiye bulunmaktadır:*

- a. Kur'ân'ı okuyun, anlayın ve emirlerini dinleyin (*Lokmân, 31/1-11*).
- b. Çocuklarınızı doğru eğitin.

Bu bağlamda onlara tevhid inancı, anne-babaya saygılı olmak, namaz kılmak, doğrunun yanında olup desteklemek, yanlışın karşısında olup mücadele etmek ve güzel ahlak sahibi olmak gibi inanç ve değerleri öğretin, onları eğitin tavsiyesinde bulunmaktadır (*Lokmân, 31/12-19*). Secde suresinde ise, bu konunun devamı olarak Kur'ân'ın uyarılarını dikkate alıp yaratılıştaki esrarı düşünün, *yeryüzündeki olayları* iyi analiz edin, hidayet önderlerine itaat edin; onlar da peygamberler ve Rabbani alimlerdir, mesajı verilmektedir (*Secde, 32/1-30*).

3. MÜMİN KADINLARIN VASIFLARI

Bu cüzün son kısmında ayrıca Ahzab suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Ahzab suresinde; *değişim* için çalışın, Allah'tan başkasından korkmayın ve fitnelere karşı uyanık olun mesajları verilmektedir. Surenin başında (*Ey Peygamber... diye*) Hz. Peygamber'e hitap bulunmakta, sanki onun şahsında bütün Müslümanlara seslenilmektedir. Sonra başarılı olmak için dikkat edilmesi gereken şeyler anlatılmakta, tehlikelere karşı dikkatli ve hazırlıklı olun mesajı verilmektedir. Özellikle iç ve dış tehlikelere karşı hazırlıklı olunması istenmektedir (*Ahzâb, 33/1-27*). Bundan sonra Peygamberin hanımlarına özel tavsiyelerde bulunulup onların şahsında diğer *mümin kadınların* da bu özelliklere sahip olmaları gerektiği mesajı verilmektedir. Bu tavsiyeler;

- a. Dünyevileşmemek (dünyanın büyüüne kapılmamak),
- b. Hayalî olmak,
- c. Allah ve Resûlüne itaat etmek,
- d. Tesettüre dikkat etmek, cahiliye kadınları gibi açılıp saçılmamak,

- e. Namaz kılmak, zekat vermek,
- f. Kur'ân okuyup düşünmek ve anlamak,
- g. Allah'ı zikretmek... şeklinde sıralanmaktadır.

Bu bölüm; söz konusu tavsiyelere (emirlere) dikkat eden kadınlar ve erkeklere Allah'ın affı/mağfireti ve büyük ödülleri müjdelenmektedir (*Ahzâb*, 33/28-36).

YİRMİ İKİNCİ CÜZ

(s. 421 - 440)

Yirmi ikinci cüzde; Ahzab suresinin son tarafı, Sebe ve Fatır surelerinin tamamı, Yasin suresinin de baş tarafı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. SORUMLULUKLAR

Ahzab suresinin son tarafında müminlere bazı uyarılar bulunmakta, *sorumluluklar* hatırlatılmakta ve sure; dağların kabul etmediği ağır yükü/sorumluluğu insanın kabul ettiğini beyan ile tamamlanmaktadır (*Ahzâb*, 33/37-73).

2. ALLAH'IN NİMETLERİ

Sonra gelen Sebe ve Fatır sureleri hamd ile başlamakta ve sanki birbirlerinin tamamlayıcısı olduğu mesajı verilmektedir. Sebe suresinde *Allah'ın nimetleri* sayılmakta, en büyük nimetin risalet (peygamberin/kitabın gönderilmesi) olduğu açıklanmakta, bu büyük nimeti inkâr edenlerin ahirette cezalandırılacakları uyarısı ile sure tamamlanmaktadır (*Sebe*, 34/1-54). Bunu takip eden Fatır suresinde de Allah'ın nimetleri anlatılmaya devam etmekte, ancak şeytan ve dünya nimetlerinin aldatıcı olduğuna dikkat çekilip Allah'ın yarattığı varlıklar hatırlatılmakta ve asıl nimet sahibinin unutulmaması gerektiği açıklanmaktadır (*Fâtır*, 35/1-44). Fatır suresi; "Yaptığınız yanlışlar/günahlar sebebiyle Allah

hemen azap gönderseydi, yeryüzünde kimse kalmazdı, ancak hesap belli bir süreye kadar tehir edilmektedir.” dikkat edin *uyarısı* ile tamamlanmaktadır (*Fâtır*, 35/45).

3. TEVHİD VE KULLUK

Bu cüzde Yasin suresinin baş tarafı da bulunmaktadır. Yasin suresinde 3 temel mesajı vardır: Allah'ın uyarılarına kulak verin, peygamberi destekleyin ve ahiret hayatını unutmayın. Surenin baş tarafında *tevhid*'e giden yolun risalet ve ahiret inancından geçtiği hatırlatılmakta (*Yâsîn*, 36/1-12), sonra örnekler üzerinden peygamberi destekleyenler ve peygamber karşıtlarının sonları/akıbetleri açıklanmaktadır (*Yâsîn*, 36/13-32). Daha sonra yeryüzünde Allah'ın kevnî ayetlerine, kainattaki *kozmos*'a (düzen ve yüksek sisteme) dikkat çekilmekte ve insanın bu gerçekleri tefekkür edip sadece *Allah*'a kul olması gerektiği mesajı verilmektedir (*Yâsîn*, 36/33-47).

YİRMİ ÜÇÜNCÜ CÜZ

(s. 441 - 460)

Yirmi üçüncü cüzde; Yasin suresinin son kısmı, Saffât ve Sâd surelerinin tamamı, Zümer suresinin baş tarafı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. YARATILIŞ VE TEKRAR DİRİLİŞ

Yasin suresinin son tarafında, yeryüzünde Allah'ın kevnî ayetlerine, kainattaki kozmos'a (düzen ve yüksek sisteme) dikkat çekilmekte ve her insanın bu gerçekleri tefekkür edip sadece Allah'a kul olması gerektiği açıklanmaktadır (*Yâsîn*, 36/33-47). Sonra ahiret ve diriliş gerçeği hatırlatılmakta (*Yâsîn*, 36/48-68), bu *Kur'ân*'ın şiir (ve insanların dinleyip sadece zevk alacağı bir kitap) değil, bilakis diriler için (bugüne ve geleceğe ait) büyük uyarılar taşıyan önemli bir mesaj olduğu açıklanmaktadır (*Yâsîn*, 36/34-43).

2. HER ŞEY ALLAH'A İTAAT EDER

Yasin'den sonra Saffât suresi gelmektedir. Sure meleklerin gücü ile başlamakta, âdeta "siz mi güçlüsünüz, yoksa onlar mı güçlü, onlar Allah'a itaat ediyorlar, ya siz?" sorusu sorulmakta (*Sâffât*, 37/1-12), sonra Allah'ın gücünü inkâr edenlerin kaybettikleri ve kabul edenlerin kazandıkları anlatılmakta (*Sâffât*, 37/13-74), peygamberler ve mücadeleleri aktarılıp müşriklerin meleklerle ilgili yanlış inançları açıklanarak sure tamamlanmaktadır (*Sâffât*,

37/75-182). Daha sonra Sâd suresi gelmekte ve bu sure; önceki ümmetlerin hatalarını tekrar etmeyin, *inananlar* galip gelecektir mesajını vermektedir. Surede, Kur'ân'ın, doğruları hatırlatan bir kitap olduğu, Mekkeli müşriklerin vahiy karşısındaki hallerinin; gurur, şaşkınlık ve parçalanmışlık olduğu açıklanmakta (*Sâd*, 38/1-11), önceki kavimlerin de aynı hataya düştükleri ve helak oldukları haber verilip (*Sâd*, 38/12-16), bizim kullarımız daha *güçlüdür* ve galip geleceklerdir, yakında bunları bileceksiniz, uyarısı ile sure tamamlanmaktadır (*Sâd*, 38/17-48).

3. HER ZÜMRE YAPTIKLARINDAN SORUMLUDUR

Daha sonra Zümer suresi gelmektedir. Bu surede *farklılıklara* dikkat çekilmektedir. Surenin başında Kur'ân'ın Allah'tan gelen bir kitap olduğu ve Allah'ın da gökleri ve yeri yaratan *Tek İlah ve Rab* olduğu gerçeği vurgulanmakta; bundan sonra iyi ve kötü kulların vasıfları açıklanmaktadır (*Zümer*, 39/1-22).

YİRMİ DÖRDÜNCÜ CÜZ

(s. 461 - 480)

Yirmi dördüncü cüzde; Zümer suresinin son kısmı, Mümin ve son sayfası hariç Fussilet suresinin tamamı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. İYİ VE KÖTÜ

Zümer suresinin son tarafında farklılıklar anlatılmaya devam etmektedir. Kizb (yalan) ile sıdk (doğruluk), zulüm ile adalet ve cehennem ile cennet.. ve sure *hamd* ile tamamlanmaktadır (Zümer, 39/23-75).

2. PEYGAMBERE DESTEK OLAN CESUR MÜMİN

Mümin suresinde ise kitapla mücadele edenler anlatılıp (Mü'min, 40/4-15), ahirette hüküm sahibinin Allah olduğu açıklanmakta (Mü'min, 40/16-22); bu tevhid ve şirk mücadelesinin tarihin her döneminde olduğu belirtilip konu Hz. Musa ve ona kurulan tuzak üzerinden anlatılmaya devam edilmektedir ve ona yardım eden *cesur bir müminin* çalışmaları aktarılmaktadır (Mü'min, 40/23-44).

3. AKİBET FARKLI OLACAKTIR

Sonra gelen Fussilet suresinde ise; “Bu kitapta size Allah, kâinat ve insan hakkında bilgiler verildi.” denilerek inkârcıların/kâfirlerin sonu olan azap ile iman edip salih amel işleyenlerin karşılaşacakları mükâfatlar anlatılmakta, bu iki şey arasındaki *farkın* fark edilmesi gerektiği bildirilmektedir (Fussilet, 41/13-40).

YİRMİ BEŞİNCİ CÜZ

(s. 481 - 500)

Yirmi beşinci cüzde; Fussilet suresinin son kısmı ile Şura, Zuhruf, Duhan sureleri ve son sayfası hariç Casiye suresinin tamamı bulunmaktadır. Önceki cüzde bulunan Zümer suresinden itibaren Ha-Mim (حـم) ile başlayan sureler bu cüzde de devam etmektedir. Şura, Zuhruf, Duhan ve Casiye sureleri... Sanki bununla bir toplu mesaj verilmekte ve konu birliği aktarılmaktadır. Ha-Mim ile başlayan 7 sureye *Ha-mim sureleri* de denilmektedir. Buna göre 25. cüzdeki temel konular şunlardır:

1. PEYGAMBERLERİN İNSANLARLA DİYALOĞU

Bu cüzdeki Şura suresinde *kitabın* toplumları değiştirici misyonu ile ilgili olarak peygamberlerin mücadeleleri ve kavimleriyle olan *iletişimleri/diyalogları* aktarılmaktadır (Şûrâ, 42/23-26).

2. TEVEKKÛL VE DUA

Zuhruf suresinde ise Allah yolundaki bir hayatta/mücadelede *Allah'a tevekkül* ve dua konusu gündeme getirilmekte (Zuhruf, 43/12-25); dünya hırsına kapılan Hz. İbrahim kavmi, Musa ve İsa peygamberlerin dünyaya aldanan kavimleri ile mücadeleleri anlatılmakta ve Muhammed ümmetine bu konuda dikkatli olmaları gerektiği mesajı verilmektedir (Zuhruf, 43/26-89).

3. KIYAMETİN DEHŞETİ

Duhan suresinde ise, Kur'ân'ın mübarek bir gecede indirildiği bildirilmekte (*Duhân*, 44/1-9), sonra kıyamet konusuna geçilmektedir. Sanki iki gün ve gece arasındaki farka burada dikkat çekilmekte; birisi Kur'ân'ın indiği mübarek gün-gece, diğeri de kıyametin başlangıcı olan dumanlı gün/gece (duhan) ve sonundaki hesap günleri... (*Duhân*, 44/10-16). Bundan sonra peygamberlere savaş açanlar bağlamında Hz. Musa ve Firavun'un mücadelesi hatırlatılmakta ve safların belirlenmesi gerektiği mesajı verilmektedir (*Duhân*, 44/17-32). Bunu diriliş ve ahiret ile ilgili ayetler takip etmektedir (*Duhân*, 44/33-59). Bu cüzde ayrıca Casiye suresi bulunmaktadır. Casiye suresinde vahiy-insan ilişkisi ve vahiy karşısındaki insanların davranış biçimleri anlatılmakta (*Câsiye*, 45/6-17), sonra vahye itaat etmeleri ve boyun eğmeleri istenmektedir. Dünyada Allah'a itaat etmeyenlerin; kıyamet ve ahiret günü korkudan diz çöküp boyun eğecekleri (Casiye) ve Allah'a hesap verecekleri hatırlatılmaktadır (*Câsiye*, 45/28-29). Dünyada itaat edenlerin ise ahirette güzel bir şekilde cennete girecekleri bildirilmektedir (*Câsiye*, 45/30). Sure "Göklerde ve yerde bütün azamet/ululuk O'na aittir. Yalnız O, izzet ve hüküm sahibidir" ayeti ile tamamlanmaktadır (*Câsiye*, 45/37).

YİRMİ ALTINCI CÜZ

(s. 501 - 520)

Yirmi altıncı cüzde; Casiye suresinin son sayfası ve Ahkaf, Muhammed, Fetih, Hucurat ve Kaf surelerinin tamamı ve Zariyat suresinin ilk yarısı bulunmaktadır. Ahkaf suresinde risalet ile ilgili haberler, bir başka bölgedeki peygamberlerin mücadeleleri üzerinden anlatılmaya devam etmektedir. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. PEYGAMBERLERİN TEBLİĞİ

Hz. Hud ve Ad kavmine Ahkaf (kum tepeleri) bölgesinden tebliği ve uyarıları anlatılır.

2. KAVİMLERİN HELAK SEBEBİ

Sonra onların Hz. Hud'a karşı mücadeleleri ve helak olmaları anlatılır (*Ahkâf*, 46/21-34). Ahkaf suresi ile Ha-mim (حم) sureleri bu şekilde tamamlanır. (Bk. Ha-mim sureleri ile ilgili 25. cüzün özeti ve temel konuları). Suredeki son mesaj şudur: "Ulu'l-azm peygamberler gibi sen de sabret (dirençli ol)." (*Ahkâf*, 46/35).

3. İNANANLARIN BAŞARILARI

Bundan sonra gelen beş surenin ana teması risalet, cihad ve vahiy eğitimidir: Muhammed suresinde; iman, tebliğ ve cihad konuları açıklanmakta (*Muhammed*, 47/1-11); bu bağlamda peygamberlere iman edip güzel işler yapanların cennete gidecekleri,

peygambere savaş açıp kötü işler yapanların ise cehenneme atılacakları anlatılmaktadır (*Muhammed*, 47/12-18). İlgili emir ve tavsiyeler ile konu devam etmektedir (*Muhammed*, 47/19-38). Sonra gelen Fetih suresi, önceki surenin devamı niteliğindedir: Sure Resûlullah'a fetih müjdesi ile başlar. Bu müjde dar anlamıyla o günkü Mekke'nin fethi ile ilgili olsa da (*Fetih*, 48/1-10), aslında *son peygambere* genel anlamıyla bütün yeryüzü fethi müjdelenmektedir. Çünkü Mekke fethedildiği anda o bölgedeki bütün Araplar İslam'ın hakimiyetini kabul edeceklerdi. Sonraki ayetler de İslam'ın yeryüzü hakimiyetini müjdelemektedir. (*Fetih*, 48/18- 28) Mekke ve kutsal bölgeye hakim olan güç, Ortadoğuya da hakim olur. Ortadoğuya hakim olan, bütün dünyaya hakim olur. Onun için savaşlar sürekli Ortadoğu merkezli devam etmekte, dış güçler sürekli buraya hakim olmanın mücadelesi ve stratejisini yürütmektedir. Burası âdeta dünyanın merkezidir. Fetih suresinin son ayetinde ise; Hz. Muhammed (a.s.) ve ashabının önemli vasıfları özetlenerek âdeta bize başarının ve fethin formülü verilmektedir (*Fetih*, 48/29). Sonra gelen Hucurat suresi de bir önceki surenin devamı niteliğindedir. Çünkü burada İslam toplumunun eğitime ışık tutulmaktadır. Bu eğitimi iki kısımda inceleyebiliriz.

a. Allah ve Resûlüne karşı tavsiye edilen davranış biçimleri-âdab (*Fetih*, 48/1-5),

b. Müminlerin birbirlerine karşı davranış biçimleri (*Hucurât*, 49/6-18).

Sonraki *Kaf Suresi* de bir öncekinin devamı gibidir. Burada da sahabenin ve diğer müminlerin önceki kavimlerin hatalarından ders almaları istenir: İşte Nuh kavmi, Ashab-ı ress (Nebatlılar), Semud ve Ad kavimleri, Firavun güçleri, Lut kavmi, Ashab-ı Eyke (Medyenliler) ve Tübba kavmi... Onların helak sebepleri anlatılır. Âdeta tarihin bir bölümü, bütün/blok halinde gözler önüne serilir (*Kâf*, 50/12-15). Bunları takiben; ölüm ve diriliş gerçeği, ayrıca

şeytanın kandırdığı kişileri ahirette yalnız bırakacağı haberi hatırlatılır. (*Kâf*, 50/16-36). Sure sonunda Hz. Peygamber'e ve müminlere verilen son mesajlar (*sabır, kulluk ve ahiret bilinci*) ile sure tamamlanır (*Kâf*, 50/39-45).

c. Bu cüz Zariyat suresinin ilk yarısı ile sona erer. Bu surede diriliş ve ahiret konuları devam eder. Zariyat suresi *yemin* ile başlar. Yeminle başlayan Mekkî Sûreler bundan sonra sürer, daha sonraki bölümlerde vurgulu ve etkili Mekkî sureler bulunmaktadır.

YİRMİ YEDİNCİ CÜZ

(s. 521 - 540)

Yirmi yedinci cüzde; Zariyat suresinin son kısmı ile Tur, Necm, Kamer, Rahman, Vâkıa ve Hadid surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu cüzdeki temel konular şunlardır:

1. İNSANLAR VE PEYGAMBERLER

Zariyat suresinin son kısmında, önceki ümmetlerden bazı haberler verilir:

a. Hz. İbrahim'in tebliğ yolculuğu,

b. Lut kavmi ve helak edilişi anlatılır. Sonra Tur suresi; kutsal şeylere ve mekanlara yemin ile başlar. Müşriklerin vahiy karşısındaki tavırları ve diyalogları anlatılır (*Tûr*, 52/9-28). Başarıya giden yollar açıklanır (*Tûr*, 52/44-49). Necm suresinde de, yemin ile söze başlanır, risaletin ilanı ve miraç konuları açıklanır (*Necm*, 53/19-30). Sonra müşriklerin putları ve acizliği, Allah'ın yüce kudreti ve vasıfları dile getirilir (*Necm*, 53/41-62). Kamer suresinde kıyamet hatırlatılır, mucizeler karşısında müşrikler ve tavırları anlatılır (*Kamer*, 54/1-8). Burada Kur'an'ın tarih bilinci oluşturmadaki misyonu ve önceki ümmetlerin vahiy karşısındaki tavırları açıklanır (*Kamer*, 54/9-42).

2. ALLAH'IN NİMETLERİ

Rahman suresinde Allah'ın kudreti ve nimetleri hatırlatılır, sonra belirli periyotlarla insan ve cinlere; bu *nimetlerin hangisini inkâr edebilecekleri* sorulur/sorgulanır. Vâkıa suresinde kıyamet sonrası ahiret olayları ve oradaki 3 grup anlatılır.

3. KADER

Allah'ın Gücü ve Hakimiyeti: Her Şey O'nun Kontrolündedir

Hadid suresinde, Allah'ın gücü anlatılmaya devam eder (*Hadîd*, 57/1-6). Sonra fedakârlık ve şahsiyet oluşumundan bahsedilir. İnfak, karz-ı hasen ve zikir konuları anlatılır (*Hadîd*, 57/7-20). Daha sonra *kader* konusu mükemmel bir şekilde 2 ayette açıklanır (*Hadîd*, 57/21-22). Son ayetteki *takva* tavsiyesi ile de sure tamamlanır (*Hadîd*, 57/28-29).

YİRMİ SEKİZİNCİ CÜZ

(s. 541 - 560)

Yirmi sekizinci cüzde; Mücadele, Haşr, Mümtetine, Saff, Cuma, Münafikûn, Teğabün, Talak ve Tahrim surelerinin tamamı bulunmaktadır. Bu cüzdeki surelerin bir kısmı tesbih (Allah'ı yücelterek), diğerleri ise Hz. Peygamber'e hitap ile başlamaktadır. 28. cüzdeki temel konular şunlardır:

1. HAKKIN KORUNMASI

İlk sureler olan Mücadele, Haşr ve Mümtetine'de hakkın korunması için mücadele ve çözüm yolları aktarılmaktadır. Mücadele suresinde, zihar yapan kocasından ayrılmaması/boşanmaması gerektiğine dair Hz. Peygamber ile tartışan bir sahabi kadın örneği üzerinden hak arayışı ve *hakkın korunması* mesajı verilir. Zihar, cahiliye döneminde boşanma sebebi sayılırken, İslam döneminde bu olaydan sonra hükmü değişti ve Mücadele suresinde ziharın *yemin* olduğu açıklandı. Ancak ağır bir yemin olduğu için keffaret de farklıydı. Zihar yapan kişi eşine dönmek isterse 2 ay (60 gün) peş peşe oruç tutmalı, oruca gücü yetmeyen ise 60 fakiri sabahlı akşamlı doyumalı/fidyeye vermelidir. Bunları yerine getirdikten sonra eşine yaklaşabilir (*Mücâdele*, 58/1-13). Haşr suresinde, Medine'deki ilk toplu Yahudi isyanı (Haşr) ve buna karşı yapılan sefer ve savaş, elde edilen ganimetler ve bunların dağıtılması konuları anlatılmaktadır (*Haşr*, 59/1-10). (Bu surenin doğru anlaşılması

için öncelikle bir siyer kitabından Beni Nadir savaşı okunmalıdır.) Surede Yahudileri kandıran ve ayaklandıran münafıkların; mağlubiyet ortaya çıkınca onları yalnız bırakmaları ve yardıma gelmemeleri durumu da, şeytanın ahirette kandırdıklarını/yandaşlarını yalnız bırakması ve yardıma gelmemesine benzetilmektedir (*Haşr*, 59/11-17). Son 3 ayet (*Hüvallahüllezi*) ile de tevhid inancı özetlenmekte ve bu konuda bir bilinç eğitimi verilmektedir. *Allah*; zâtı ve sıfatları ile eşsiz ve benzersizdir, en güzel isimler O'na aittir (*Haşr*, 59/22-24). Daha sonra *Mümtehine* suresinde, hicret eden kadınların durumları anlatılmakta, onların aile ve sosyal hayatla ilgili problemlerine çözümler getirilmekte ve hayatın bir imtihan olduğu mesajı verilmektedir (*Mümtehine*, 60/10-13).

2. HAKTA BİRLEŞMEK

Bu cüzdeki ikinci grup sureler; *Saff* ve *Cuma* olup söz konusu sureler birlik ve beraberlik mesajları taşımaktadır. Müslümanlara, düşmanlarına karşı Allah yolunda (birbirlerine duvarlar gibi kenetlenmiş saflar halinde) savaşmaları emredilmektedir. (*Saf*, 61/4 ve 11). Sonra Allah ve Resûlü'nün dinine itaat etmemiz, bu dava için çalışarak *Allah'ın ensar kulları* olmamız istenmektedir (*Saf*, 61/9-14). Sonraki *Cuma* suresinde de Kur'an'ı okuyup, anlayıp hayatı ona göre yaşama sorumluluğu anlatılır ve Yahudiler gibi sorumluluktan kaçılmaması gerektiği bize (yeniden) hatırlatılır (*Cuma*, 62/5-8). Daha sonra *Cuma* namazına çağrı, peygamberi dinlemek ve itaat konuları ile sure tamamlanır. *Cuma namazı* İslam'da birleşmenin sembolüdür (*Cuma*, 62/9-11).

3. HAKTAN AYRILMAMAK

Bu cüzdeki üçüncü grup sureler ise; *Münafikûn*, *Teğabün*, *Talak* ve *Tahrim*'dir. Bunların hepsi *ayrılık problemleri* üzerine yoğunlaşmaktadır. *Münafikûn* suresinde, İslam toplumundan ayrılan ve kendilerini gizleyip Müslüman gösteren kişilere karşı dikkatli olunması mesajı verilmekte, münafıkların önemli vasıfları açıklanarak âdeta deşifre edilmektedir (*Münâfikûn*, 63/1-8).

Sure müminlere önemli tavsiyelerle sona erer (*Münâfikûn*, 63/9-11). Bundan sonra Teğâbün suresinde, kıyametteki büyük toplanma gününün (yevmü'l-cem'in), aslında *dünyevi aldanmaların* ortaya çıktığı gün (yevmü't-teğâbün) olduğu açıklanır. Dünyada kim Allah'a iman edip güzel (salih) işler yaptıysa, ahirette Allah o kişinin kötülüklerini örter ve cennete koyar (*Tegâbün*, 64/9). Sure müminlere bazı önemli tavsiyelerle tamamlanır. Mallarınız, eşleriniz ve çocuklarınız sizin için birer imtihan vesilesidir. Dikkat edin, dünya sizi aldatmasın (*Tegâbün*, 64/12-18). Sonraki Talak suresinde ise, boşanma adabı anlatılır. Allah gereksiz yere boşanan, zevkine düşkün erkek ve kadınları sevmez, mesajı verilir. Kadınların adet sırasında boşanmaması, temizlik döneminin beklenmesi emredilir. Adet sırasında boşamak haramdır. Ayrıca birden fazla talak ile de boşamak haramdır. (Bu iki harama Müslümanlar dikkat etmelidir.) Sünnete uygun olan boşama; ihtiyaç anında, ilişkiye girilmemiş *temizlik döneminde bir talak* ile boşamaktır (*Talâk*, 65/1-2). Sonra kadın iddet bekler:

- a. Hayız gören kadınlar, 3 hayız süresince,
- b. Hayızdan kesilen ve menopoz döneminde olanlar 3 ay,
- c. Hamile olanlar da doğum yapıncaya kadar *iddet* beklerler.

İddet bitince başkasıyla evlenebilirler (*Talâk*, 65/3-7). Bu cüzün son suresi ise Tahrim suresidir. Burada Allah ve Resûlüne itaat emredilir ve Peygambere eziyet edilmemesi istenir. Özellikle Hz. Peygamber'in eşlerine, dikkatli olmaları emredilir. Çünkü onlar müminlerin anneleridir ve diğer mümin kadınlara da örnek olacak bir hayat yaşamaları gerekir. Bu bağlamda kendilerine tarihte yaşamış iki salih ve iki kâfire/fasıka olan 4 kadın örnek verilir. Ya güzel bir hayat yaşayıp Firavun'un karısı Asiye ve İmran'ın kızı Meryem gibi *cennetlik* olacaksınız ya da Hz. Nuh ve Lut'un hanımları gibi *cehennemlik* olabilirsiniz mesajı verilir. Eşler birbirlerine iyi davranmalı ve müsamahalı olmalı ki dünya ve ahiretleri cennet olsun (*Tahrîm*, 66/10-12).

YİRMİ DOKUZUNCU CÜZ

(s. 561 - 580)

Yirmi dokuzuncu cüzde; Mülk, Kalem, Hâkka, Me'âric, Nuh, Cin, Müzzemmil, Müddessir, Kıyamet, İnsan ve Mürselât surelerinin tamamı bulunmaktadır. Cüzdeki surelerin mesajları: Allah'ın hakimiyetini kabul edin, vahye ve peygambere destek olun, tebliğe sabırla devam edin ve yaklaşan felaket/son olan kıyamete ve sorguya hazır olun, şeklindedir. 29. cüzdeki temel konular ise şunlardır:

1. GERÇEKLER

İlk bölümde bulunan Mülk, Kalem, Hâkka ve Me'âric surelerinin ortak teması (konusu), gerçekler (tevhid, risalet ve âhiret)tir. Mülk suresinde, "Allah tek otorite sahibidir ve her şey O'na itaat eder" mesajı verilmekte ve insanların da iradeleri ile teslim olmaları gerektiği anlatılmaktadır (*Mülk*, 67/1-30). Kalem suresinde, bilginin önemi yeminle vurgulandıktan sonra, *gerçek bilgi* olan vahye ve onun tebliğcisi peygambere destek olunması istenmektedir (*Kalem*, 68/1-7). Aksi takdirde, bahçe sahipleri gibi hüsrana düşme tehlikesine dikkat çekilmektedir (*Kalem*, 68/17-32). Hâkka suresinde ise, gerçekleşecek büyük felaketten (Hâkka'dan) haber verilir (*Hâkka*, 69/1-18). Bu surede ahiretteki iki grup insan anlatılır: Kitabı sağından verilen *başarılı insanlar* ve kitabı solundan verilen *başarısız insanlar* (*Hâkka*, 69/19-52). Me'âric suresinde, önceki surede

başlayan kıyamet ve ahiret konuları anlatılmaya devam eder (*Meâric*, 70/1-18). Burada da iki grup insan misali verilir: (Hırs, sabırsızlık ve cimrilik gibi) *zaafları olanlar* ve (namaz, infak, namus ehli ve güvenilir olan) *kuvvetliler* (*Meâric*, 70/19-44).

2. GERÇEKLERİN TEBLİĞİ

İkinci grup surelerin genel teması; doğruların ve gerçeklerin insanlara *tebliğ* edilmesidir. Buradaki sureler Nuh, Cin, Müddessir ve Müzzemmil'dir. Nuh suresinde, Hz. Nuh'un tebliğ hayatı anlatılarak bir tebliğcinin sabrı, dua ve istiğfarı bize öğretilir (*Nüh*, 71/1-28). Cin suresinde, Resûlullah'ın, Hz. Musa gibi cinlerin de peygamberi olduğu, cinlerin Kur'ân'dan etkilenmeleri ve vahiy konusunda şeytanın kendilerini kandırdığını itiraf etmeleri aktarılır (*Cin*, 72/1-17). Müzzemmil suresinde ise, Hz. Peygamber'in ilk tebliğ çalışması bağlamında sözünün etkili olması için gece *tehec-cüt namazına* devam etmesi gerektiği açıklanır (*Müzzemmil*, 73/1-11). Sonra hiç bırakmadan tehec-cüde devam eden Hz. Peygamber ve bazı sahabe-i kiram, hicretten sonra inen ayet ile tebrik edilir, övülür (*Müzzemmil*, 73/20). Müddessir suresinde de tebliğde devamlılığın esas olduğu ve örtülere bürünüp oturma yerine tebliğ çalışmalarına devam edilmesi gerektiği anlatılır. *Tebliğde süreklilik* ve sistematik çalışma önemlidir (*Müddessir*, 74/1-7).

3. İNSANIN SERÜVENİ

Üçüncü bölümdeki sureler; Kıyamet, İnsan ve Mürselât'tır. Kıyamet suresinde, yoğun bir şekilde kıyamet ve diriliş konuları anlatılmaya devam eder (*Kıyâmet*, 75/1-40). İnsan (Dehr) suresinde, insanın yaratılışı, dünya ve ahiret hayatı özetlenir. Bu *insanın serüvenidir*. (Önce yokluk, sonra yaratılış, dünyada hidayet veya dalalet, ahirette ise cennet veya cehennem.) (*İnsân*, 76/1-31). Bu cüzdeki en son sure ise Mürselât'tır. Burada Allah'ın gücü son defa hatırlatılır: Melekler, rüzgar, yıldızlar, dağlar ve her şeyin sonu olan *kıyamet* (*Mürselât*, 77/1-50).

OTUZUNCU CÜZ

(s. 581 - 600)

Otuzuncu cüzde; Nebe, Naziât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Tarık, Alâ, Ğaşiye, Fecr, Beled, Şems, Leyl, Duha, İnşirah, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Asr, Hümeze, Fil, Kureyş, Mâûn, Kevser, Kafirûn, Nasr, Leheb, İhlas, Felak ve Nas surelerinin tamamı bulunmaktadır. Cüzdeki surelerin mesajı: Geleceği doğru okuyun ve takva sahibi olun, şeklindedir. 30. cüzdeki temel konular şunlardır:

1. KIYAMET VE AHİRET

İlk bölümde bulunan sureler; Nebe, Naziât, Abese, Tekvir, İnfitar, Mutaffifin, İnşikak, Buruc, Tarık, Alâ, Ğaşiye, Fecr, Beled, Şems ve Leyl sureleridir. Bu surelerde; gelecekteki büyük felaket olan kıyamet ve sonrasındaki ahiret hayatı farklı açılardan ele alınmakta, insanlar hesap günü gelmeden önce kulluğa davet edilmektedir. Abese suresinde, *tebliğin* herkese yapılması ve kimsenin küçük görülmemesi mesajı verilir (Abese, 80/1-16). Bilemeyiz, belki de o tebliğ ettiğimiz kişilerden örnek şahsiyetli bireyler çıkar ve bütün dünyayı değiştirirler. Sonra Tekvir ve İnfitar surelerinde kıyametin dehşeti anlatılmaya devam eder. Mutaffifin suresinde ise, *ticaret ahlakı* ve helal rızık üzerinde durulur (Mutaffifin, 83/1-36). Buruc suresinde *zalimler ve sonları* Ashab-ı Uhdud üzerinden izah edilir (Burûc, 85/1-22). Tarık ve Alâ

surelerinde Allah'ın gücü ve yüceliği hatırlatılır, insanlar tevhid inancına çağrılır. Fecr suresinde, sıkıntıların yakında sona ereceği ve zalimlerin helak edileceği mesajı verilir (*Fecr*, 89/1-14). Beled suresinde, Mekke'den dünyaya yayılan çağrıya dikkat çekilir (*Beled*, 90/1-7). Bu konuda başarılı olmak için infak etmek (cömert olmak), bir de iman edip hakkı ve sabrı da tavsiye edenlerden (sadık Müslümanlardan) olmak gerektiği açıklanır. Burada bize bir *aidiyet* ve *kimlik* bilinci verilir (*Beled*, 90/12-18). Şems ve Leyl surelerinde Allah'ın nimetleri ve insanların sorumluluklarına dikkat çekilir.

2. GEÇİCİ DÜNYA

İkinci bölümdeki sureler; Duha, İnşirah, Tin, Alak, Kadir, Beyyine, Zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Asr ve Hümeze sureleridir. Duha suresi, bir önceki Leyl suresinin devamı niteliğindedir. Bu surede Allah'ın, Hz. Muhammed'e olan yardımı ve desteği hatırlatılıp, Hz. Peygamberin de insanlara ve zayıflara iyi davranması gerektiği belirtilir (*Duhâ*, 93/1-11). İnşirah suresinde, Hz. Peygamber'e verilen nimetlerin anlatımı devam eder. Tin suresinde, *kutsal bölgelere* yemin edilerek insanın mükemmel yaratıldığı anlatılır, ondan da iman edip güzel işler yapması istenir (*Tîn*, 95/1-8). Alak suresinde, Mekke'de ilk inen ayetler bulunmaktadır. Burada insanın Allah'ın adıyla vahyi (Kur'ân'ı) okuması ve ilimle başkalarına tebliğ etmesi emredilir (*Alak*, 96/1-5). Kadr ve Beyyine surelerinde, Kur'ân'ın yeryüzüne inmesi ve düşünce/zihniyet gelişimindeki misyonu beyan edilir. Zilzal ve Kâria surelerinde, kıyamet son defa gündeme getirilir. Dünyanın ve kainatın sonunun büyük deprem (zilzal) ve büyük patlama (kâria) ile olacağı açıklanır. Tekasür suresinde, insanın *hırsının* kabre girinceye kadar devam ettiği vurgulanır (*Âdiyât*, 100/1-11). Asr suresinde, her şeyin geçici olduğu, sadece iman, amel-i salih, bir de hakkı ve sabrı tavsiye etmenin kalıcı olduğu belirtilir (*Asr*, 103/1-3). Hümeze suresinde ise, Peygambere ve Müslümanlara düşmanlık yapan,

sermayenin ve mülkün kendisini ebedî kılacağını zanneden kişilere değinilip, bunların *Hutame'den* (her şeyi param parça eden cehennemden) kurtulamayacağı vurgulanır (*Hümeze*, 104/1-9).

3. ALLAH'A KULLUK VE YOL AYIRIMI

Üçüncü bölümdeki sureler ise; Fil, Kureyş, Mâûn, Kevser, Kafirûn, Nasr, Leheb, İhlas, Felak ve Nas sureleridir. Fil suresinde Allah'ın yardımı hatırlatılır ve en zor zamanda bile Mekke'yi Fil ordusundan koruduğu anlatılır (*Fil*, 105/1-5). Kureyş suresinde ise, bu (Fil suresindeki) nimet karşılığında Arapların cahiliyedeki yöneticileri sayılan Kureyş kabilesinin putlara değil, sadece Allah'a kulluk etmeleri gerektiği açıklanır (*Kureyş*, 106/1-4). Maûn suresinde, müşrik ve münafıkların insanlara nasıl zulmettikleri ve kulluğu terk ettikleri aktarılır (*Maûn*, 107/1-7). Kevser suresinde, Müslümanlardan, o dönemdeki müşriklerin hatalarına düşmemeleri, kulluk edip cömert davranmaları istenir (*Kevser*, 108/1-3). Kafirûn suresinde, bir yol ayırımına gidilir. Müslümanların hiçbir zaman, Allah ile birlikte putlara tapmayacakları, şirk koşmayacakları mesajı verilir (*Kâfirûn*, 109/1-6). Nasr suresi, tek parça halinde inen en son suredir. Veda haccı sırasında Mekke'de inmiştir. Burada Allah'ın yardımı gelip zafer/feth gerçekleştiğinde; şımarmamak ve insanlara zulmetmemek, bilakis Allah'ı zikir ve hatalar için istiğfara devam etmek gerektiği belirtilir (*Nasr*, 110/1-3). Tebbet (Mesed) suresinde ise, Mekke'deki ilk tebliğ günleri hatırlatılır ve Ebu Leheb dahil müşriklerin saldırıları ve beddualarının fayda vermediği, bilakis kendilerine zarar verdiği işaret edilir. İhlas suresinde, *tevhid inancı* son defa hatırlatılır (*İhlâs*, 112/1-4). Felak ve Nas surelerinde; tüm kötülüklerden, *kötülüklerin sebebi* olan insan ve cin şeytanlarının şerrinden Allah'a sığınma ile Kur'ân tamamlanır.

-SADAKALLAHÜ'L-AZÎYM

(Allah Kur'ân'ın başından sonuna kadar her konuda doğruyu söyledi.)

KUR'AN-I KERİM'İ DOĞRU ANLAMANIN 25 YOLU

Kur'ân'ı doğru anlamak için düşünmek ve yöntem geliştirmek hepimizin görevidir. Aşağıda zikredilen maddeler (25 yol) bu çabanın bir ürünüdür. Buna göre;

1. Başlangıçta şeytanın şerrinden/saptırmasından Allah'a sığınmak gerekir. Çünkü Kur'ân okuyan kişiyi, şeytan saptırmak ister. “*Sen Kur'ân okurken kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığın.*” (Nahl, 16/98)

2. Doğru anlamak için Rahman ve Rahim olan Allah'tan yardım istenmelidir. Bu da Allah'ın adı ile başlamak demektir. Allah adı ile başlanmayan bir işte bereket yoktur, sonu kesiktir. (Bk. Ahmed b. Hanbel, 2/359; Nesai, Sünen-i Kübra, 6/128 (10331))

3. Her gün bir parça (cüz veya hizip) Kur'ân okumayı plânlamak faydalı olur. Düzenli olmak (hayatımızı plânlamak) geleceğimiz açısından önemlidir.

4. Kur'an okurken abdestli olunmalıdır. “*Ona ancak temiz olanlar dokunabilir.*” (Vâkıa, 56/79). Her ne kadar bu ayet meleklerle ilgili olup; Kur'ân'ın, meleklerin koruması altında olduğunu beyan etse de, gökte nasıl ona meleklerden başkası dokunamazsa

yeryüzünde de abdest alarak tertemiz/melek gibi olanlar dokunabilir, şeklinde anlamak doğru olur.

5. Kur'ân, sorulu cevaplı okunmalıdır. Örneğin, Fatiha sure-sini okurken; Allah'a niçin hamd edilir? sorusu sorulur ve cevap aranır. Çünkü O; âlemlerin Rabbidir, Rahman ve Rahimdir, gelecek hesap gününün sahibidir (Bk. *Fâtiha*, 1/1-3). Bu şekilde okumak ayetlerin kalıcı olmasını sağlar.

6. Uzun surelerin özetleri okunmalıdır. Değilse okuyucu bazen ayetler arasında kaybolup gider. Örneğin, Bakara suresi 286 ayettir. Özeti okunmadan sureye başlanırsa surenin temel mesajları algılanmadan okuma gerçekleşebilir. Bu da Kur'ân'dan istenen faydanın (hidayetin/rehberliğin) oluşmaması demektir.

7. Kur'ân'ın 3 temel konusu vardır: Tevhid, risalet ve ahiret. Sureler bu üç temel konu üzerine kurgulanır. Sureleri okurken bu örgüyü ve mesajları yakalayabilmek gerekir. Örneğin, Bakara suresinde farklı bir açıdan tevhid anlatımı vardır, diğer surelere benzemez. Her surenin kendisine ait bir kimliği vardır.

8. Aslında Kur'ân 114 kitapçıktan (klasörden) oluşmaktadır. Her surenin kendi içinde bir dosya ya da küçük bir kitap olduğunu düşünerek okumak ve sure özelinde mesajları anlamaya çalışmak önemli bir olgudur. Meselâ, Bakara suresi ile Âl-i İmran veya Yasin ile Mülk surelerinin yapısı-mesajı farklıdır.

9. Kur'ân'daki temel kavramları bilmek okumayı ve anlamayı kolaylaştırır. Örneğin; Rab, sırat-ı müstekim, gayb, ilah, ibadet, iman, küfür, nifak, insan tipleri (ki bunlar iki kısımdır: a-Olumlu: Peygamber, Sıddık, Salih ve Şehitler. b-Olumsuz:

Firavun, Ebû Leheb, Haman, Nemrut, Zalimler vs.), ayrıca vahiy, takva, cihad, infak ve zühd gibi kavramlar bizim ufkumuzu açacaktır.

10. Kur'ân'ın genel mesajları ayetlerde aranmalıdır. Bunlar; (a)-Kainatın Rabbi Allah'tır. (b)-İnsan başıboş ve sorumsuz yaratılmamıştır. (c)-Peygamberler ve kitaplar rehberlik eder. Bu ikisinden bağımsız iman ve takva bilinci gelişmez ya da eksiktir. (d)-Bu dünya geçicidir. Ebedî olan öbür âlemdir ki buna ahiret denir. Ahirette her kişi yaptığının karşılığını görecekler. (e)-Hata yapan kişi ya da topluluklara tövbe kapısı açıktır... gibi.

11. Okuduğumuz kısımları yaşamak ve anlatmak gerekir. Peygamber Efendimiz ve sahabe Kur'ân'ı öncelikle yaşamak ve anlatmak için okurlardı. Pratik hale gelmeyen ve yaşanmayan bilgiler faydasızdır. Okuduğumuz kısımları başkalarına anlatmak bilgiyi paylaşmak, demektir. Kabınızdaki suyu başkaları ile paylaşın. Cömert olanları Allah sever.

12. Her hatmi farklı bir meal ve tefsirden okumak, belki de yapabileceğimiz en faydalı/hayırlı çalışmalardan birisi olacaktır. Çünkü her alimin farklı bir bakış açısı vardır. Bal niçin bu kadar tatlıdır, lezzetlidir? Çünkü arı onları yüzlerce, binlerce çiçekten almaktadır. Çok sayıda alimden ders alan kişinin görüşleri daha güzel, daha olgun, oturmuş ve pişmiş olur.

13. Her hatmi farklı bir gözle/bir fikrin peşine düşerek okumak zihnimizi uyanık ve diri tutacaktır. Dolayısıyla Kur'an okurunun zihni uyanık/diri olmalı, ayetlerle verilen mesajın farkında olmalıdır. Bundan dolayı her okuyuşta bir konuya odaklanmak gerekir. Örneğin, Kur'ân'da; Allah'a iman, tarih felsefesi, peygamberler ve insanlar gibi konular seçilir ve bunlar ile ilgili

bilgi almak için sureler dikkatlice okunur. Gerektiğinde not alınır ve bilgi kalıcı hale gelir, başkalarına aktarırken de size kolaylık sağlar.

14. Sure ve ayetleri başkaları ile müzakere etmek bereketlidir. Çünkü cemaatte bereket vardır. Cemaatle okunan, mukabele ve müzakere edilen Kur'ân; daha güzel, doğru ve zengin anlaşılır.

15. Kur'ân'ı ağır ağır ve düşünerek okumak gerekir. Her kitabı aynı derecede okuyamazsınız. Mesela, bir gazeteyi hızlı okursunuz, ama bir felsefi metni aynı hızda okuyamazsınız.

16. Siyer okumayan Kur'ân'ı doğru anlayamaz. Hz. Peygamber'in hayatını ve tarihî süreci okumak/bilmek bizim ufkumuzu açacak, tarihî bilgileri okurken taşlar yerine oturacaktır. Mesela, *Haşr suresinin* konusu sorulsa bir çok kişi *diriliş* ile ilgilidir, diyecektir. Çünkü *Haşr*, *diriliş* demektir. Ama *Haşr* kelimesinin; toplanmak ve isyan etmek manası da vardır. Bu sure Medine'deki ilk Yahudi isyanı ile ilgilidir. Sureyi anlamak için önce *Beni Nadîr olayını* okumanız gerekir. Sonra *Haşr* suresini okursanız, sure sanki canlanır; ete kemiğe bürünür ve ayağa kalkar (*Bk. Haşr, 2*).

17. Anlamaya yardımcı olan kitaplar okunmalıdır. Muteber tefsir kitapları yanında, Kur'an'ın edebi yapısını ve temel hedeflerini anlamaya yönelik eserler de okunmalıdır.

18. Farklı okuma şekillerini deneyin.

- a. Baştan sona okumak,
- b. Sure seçerek okumak,
- c. Nüzul sırasına göre okumak... gibi.

Bunları birer kere de olsa mutlaka deneyin.

19. Anlamadaki en önemli olgulardan birisi de Kur'ân şu anda bana iniyor, düşüncesi ile okumaktır. Önce kendimizi/nefsimize okumak gerekir. Biz Kur'ân'ın tarihsel değil de, evrensel bir kitap olduğuna inanırız. Okurken tarihsel bir kitabı okuyor gibi davranmamalıyız.

20. Kur'ân mealini ve tefsirini kitap olarak okumanın yanında ayrıca boş zamanlarda tv, mp3, teyp vb. araç ve gereçlerden istifade ederek dinlemek bize gün boyunca büyük bir Kur'ân kültürüyle iç içe olmamızı sağlayacaktır.

21. Haftalık Kur'ân okumaları, beraber düşünmeyi gerçekleştirecektir. Beyin fırtınası, gelişmenin ve terakkinin en önemli unsurudur. Örneğin, bir hafta Yasin suresini herkes evinde okur, tercüme ve tefsirlerinden anlamaya çalışır. Hafta sonu bir kişi tarafından surenin özeti yapıp ana mesajları aktarılır. Sonra diğer katılımcıların katkıları/müzakereleri ile konu olgunlaşır.

22. Kısa surelerin manasını Arapçaları ile birlikte öğrenmeye çalışmalıyız, çocuklarımıza da böyle öğretmeliyiz. En azından namaz sureleri dediğimiz kısa sureler üzerinde yoğunlaşmak gerekir. Mesela, Tebbet suresi. (Manası yanında iniş sebebi bilinmelidir. Örneğin; Peygamberimiz zamanında Ebû Leheb diye birisi vardı...gibi).

23. Muteber hadis kitaplarını okumalıyız. Çünkü Hz. Peygamber Kur'ân'ın en önemli müfessiridir. Onun Kur'ân'ı beyan (açıklama) görevi vardır (Bk. İbrahim, 4).

24. Ahkam ayetlerini okurken acele etmemeliyiz. Bu konuda mutlaka tefsir veya fıkıh kitaplarına müracaat etmeliyiz ve anlaşılmayan yerleri alimlere sormalıyız. Bütünü bilmeyenler için ayetlerden parçacı bir şekilde yanlış hüküm ve fetva verme riski

vardır. Bir konuda bilgisi olmayanların fetva vermesi haramdır. Araştırmak ve bilenlere sormak gerekir. Aslında bu durum bütün ayetler için geçerlidir, özellikle ahkam ayetlerine dikkat etmek gerekir.

25. Son olarak dua etmeliyiz. Ya Rabbi! Kur'ân'ı anlamada bana yardım et. Bana doğru yolu gösterdikten sonra ayağımı kaydırma ve kendi yolundan ayırma. Amin...

Kur'ân'ın Temel Konuları

HER CÜZDEN ÜÇ MESAJ

Asr-ı saadette Sahabe-i kiram, Peygamberimizin emir ve tavsiyelerini yerine getirirler, her gün düzenli olarak Kur'ân okurlar ve müzakere ederlerdi. Onların gündemleri Kur'ân idi. Kur'ân insanlara doğru yolu göstermek için gelmiştir. Bu nedenle Kur'ân'la dolu bir hayat yaşamak gerekir.

Kur'an sürekli okunması, mukabele ve müzakere edilmesi, üzerinde düşünülmesi gereken bir kitaptır. Elinizdeki bu çalışma da Kur'ân okumalarında faydalı olması ve bir takva bilinci kazandırması için her cüzden 3 temel konu seçilerek oluşturulmuştur. Bitirilen her cüzden sonra o cüzdeki temel konuları yeniden hatırlamak ve genel hatlarıyla müzakere etmek hayatımızı ve toplumları değiştirecektir.

2020-06-Y-0003-1779
ISBN 978-605-7751-77-5

9 786057 751775

Diyanet İşleri Başkanlığının hediyesidir.
Para ile satılmaz.